

המדור הביבליוגרפי

הרב מאיר וונדר

מפתח מוער

למאמרי רפואה והלכה שנדפסו בספרי השו"ת
ובכתבי עת תורניים בשנת תשע"ה

רשימה קודמת:

אסיא ק"ג-ק"ד (כרך כ"ו, חוב' ג-ד), מרחשון תשע"ז, עמ' 152-186

תוכן הפרקים

א.	תפילין, תפילה, ברכות	37-1
ב.	שבת	101-38
ג.	מועדים	136-102
ד.	איסור וטהרה	177-137
ה.	נדרים, מילה	201-178
ו.	רפואה, השתלות	239-202
ז.	נשים, הפריות	311-240
ח.	נזיקין, הפלות	349-312

רשימת הספרים וכתבי העת

1. **אבני ברזל ג** הרב אברהם יונה שורץ, וינא
2. **אבני דרך ו-ח** הרב אלחנן נפתלי פרינץ, בית שמש
3. **אגלי דבש א** הרב שלום אליקים גצל ברקוביטש, קרית יואל מונרו
4. **אור ישראל, סט** מכון אור ישראל, מאנסי
5. **אור עולם א** הרב עזרא ניסן, ירושלים
6. **אור תורה** ישיבת כסא רחמים בני ברק
7. **אמונת עתיך 105-108** מכון התורה והארץ, שבי דרום
8. **אסיא צה-צו, צו-צח** מכון שלזינגר שליד שערי צדק, ירושלים
9. **ארחותיך למדני ג** מונחי, מודיעין עילית
10. **באר שלמה חו"מ** הרב שלמה בארי, מודיעין עילית
11. **בדד 29** אוניברסיטת בר אילן, רמת גן
12. **בו תשוב א** הרב יעקב זיידה, ויליאמסבורג
13. **בית אהרן וישראל** מוסדות קרלין-סטולין, ירושלים
14. **בית הוראה א-ג** אהבת שלום, ירושלים
15. **בית הלל ג** לזכר ר' הלל טוטיאן, ירושלים
16. **בית יצחק פסקי דין** אוצר הפוסקים, ירושלים
17. **בית נאמן א** הרב מאיר מאזוז, בני ברק
18. **בנין ציון ג** הרב יעקב יוקב עטלינגר, אלטונה
19. **בצל החכמה ו** הרב בצלאל שטרן, מלבורן וירושלים
20. **גינת ורדים כג** תלמידי וחסידי סאטמאר, ברוקלין
21. **דברי בניהו כא, כב** הרב בניהו דיין, ירושלים
22. **דברי פינחס ב** הרב פנחס אברהם מייערס, האג
23. **דברין יאיר ה** הרב יאיר חדאד, ירושלים
24. **ודרשת וחקרת ה** הרב אהרן יהודה גרוסמן, ירושלים
25. **ווי העמודים א** הרב אבישי טהרני, ירושלים
26. **ויען הכהן א** הרב אדיר הכהן, בני ברק
27. **ויען שמואל טז-יח** ישיבת כסא רחמים, בני ברק
28. **חצי גבורים ו, ז** מאסף תורני, לייקווד
29. **יבא ידיד א** הרב שלמה ידידיה זעפראני, ירושלים
30. **ישורון לא** מאסף תורני, נו יורק-ירושלים
31. **ישיב יצחק לד-לו** הרב יצחק שמואל שכטר, נתניה
32. **המאור** הרב יעקב אמסעל, מאנסי
33. **מאזני צדק ד** הרב מנחם זכריה זילבר, ברוקלין
34. **מבשן אשיב א** הרב יהושע שלמה ון דייק, רמת מגשימים
35. **מוריה** הוצאת מוריה, ירושלים

36. **מחקרי ארץ ה**
 37. **מכון הוראה ומשפט ח**
 38. **מנחת שמואל**
 39. **מעלות לשלמה**
 40. **מראה ריאה א**
 41. **משיב נבונים ד**
 42. **משנת יהושע א**
 43. **עמודי משפט ב**
 44. **פסקי דין ירושלים**
 45. **צבי לצדיק**
 46. **קובץ עץ חיים יז, כג**
 47. **קול התורה עט, פ**
 48. **רץ כצבי-עניני נשים א-ב**
 49. **(שאלת חיים פסח**
 50. **שלחן הלוי א**
 51. **שרגא בטהרה**
 52. **תחומין לה**
- הרב רחמים משה שעיו, ירושלים
 קהל מחזיקי הדת בא"י, ירושלים
 הרב שמואל כשרמן, אטלנטה
 הרב שלמה אצבאן, מרוקו
 הרב יונה זאב הלפרט, מקאווא בהונגריה
 הרב נחמן יחיאל מיכל שטיינמן, בארא פארק
 הרב יהושע חילו, מקסיקו
 הרב אבישי טהרני, ירושלים
 בית הדין לדיני ממונות ובירור יוחסין, ירושלים
 רבי צבי אלימלך שפירא, בלוזוב
 תלמידי וחסידיו באבוב, ברוקלין
 מחלקת החינוך של אגודת ישראל באירופה, לונדון
 צבי רייזמן, לוס אנג'לס
 הרב חיים אוברלנדר, מונסי
 הרב ישראל בלסקי, ברוקלין
 הרב שמואל דוד כ"ץ פרידמן, חוסט
 מכון צומת, אלון שבות

מפתח השמות

- אבידן, ר' יאיר 200
 אבינר, ר' שלמה 207
 אברהם סופר, אברהם 202
 אורבך, ר' חיים יהודה ליב 304
 אורבך, ר' שלמה זלמן 313, 69
 אורטנר, ר' צבי 117
 אורליאן, ר' מאיר 240, א
 אייגנר, ר' דוד 262
 אייזנשטיין, ר' נחום 338
 אייכלר, ר' מרדכי 341, 331, 250
 אלישיב, ר' יוסף שלום 288, 252, 141, 338
 אפרתי, ר' יוסף 258
 אפשטיין, ר' יעקב 199
 אצבאן, ר' שלמה 297, 294, 280, 270, 306, 298
 ארבה, ר' עמיאל 313
 אריאל, ר' יעזר 242
- אריאל, ר' יעקב 314, 289, 144
 בארי, ר' משה 345
 בארי, ר' שלמה 315
 בוגומילסקי, ר' משה 258
 בורשטיין, ר' מנחם 260-258, 243, 62
 ברין, ר' אברהם נפתלי 78
 בלסקי, ר' ישראל 145, 73
 בן מאיר, ר' יהושע 86
 בן נאים, ר' יעקב 74
 בן סניור, ר' נתן 150, 132, 113, 74, 20, 343, 342, 321, 320, 292, 180, 169
 בן פורת, ר' אליעזר 335, 164
 בן שמעון, ר' יעקב 118, 17
 בר אילן, ר' נפתלי 283, 183
 ברנסדורפר, ר' משה 131
 ברקוביטש, ר' שלום אליקים גצל 11, 55, 53

- גולדברג, ר' אריה ליב 10, 43, 74, 118,
132, 140, 150, 169, 177
- גולדמן, ר' גבריאל 21, 62, 243, 259, 260
- גולדשטיין, ר' נתן ירמיה 117
- גולדשמידט, ר' טוביה 325, 338, 340
- גמליאל, חיים 208
- גרוס, ר' מרדכי 64, 141
- גרוס, ר' שמאי קהת 102
- גרוסמן, ר' אהרן יהודה 37, 42, 67, 69,
79, 83, 91, 102, 111, 122, 133,
142, 155, 172, 229, 272, 314
- גרוסמן, ר' שמשון 324, 340
- גרינץ, ר' שלמה 261
- גרינצייג, אבישי 189
- דביר, הראל 162
- דומב, ר' שמואל חיים 288, 333, 340, 347
- דיין, ר' בניהו 25, 45, 96, 195, 196,
213, 227, 273, 276, 277
- דרבקין, ר' צבי 15
- הגר, ר' ישכר דב 301, 303
- הגר, ר' מנחם דוד 215
- הגר"א 200
- הייזלר, ר' מרדכי 331, 341
- הכהן, ר' אדיר 12, 99, 119, 136
- הכהן, ר' ראם 220
- הלוי, ר' מרדכי 16, 181
- הלפרט, ר' יונה זאב 137, 138
- הלפרין, ר' לוי יצחק 57
- הלפרין, ר' מרדכי 89, 164, 165, 167, א,
211, 222, 239, א, 262, 262, א, 349, א
- המבורגר, ר' בנימין שלמה 46
- וונזר, ר' שמואל 75, 245
- וונדר, ר' מאיר 212
- וייס, ר' אשר 87, 168, 192, 258, 314
- וייס, ר' יהושע 340, 347
- וייצמן, ר' גדעון 70
- וינר, ר' יהונתן 200
- ויצברד, אלי 246
- ון דייק, ר' יהושע שלמה 94, 218
- ונגר, ר' אליקים 32, 127
- זיידה, ר' יעקב 24
- זילבר, ר' מנחם זכריה 16, 190, 248,
296, 310, 327
- זילברשטיין, ר' יצחק 69, 178, 183,
258, 283
- זכותא, ר' אברהם 17, 92, 169, 292
- זכריש, ר' אליעזר 75
- זלזניק, ר' אהרן 167, א
- זעפרני, ר' שלמה ידידיה 13, 17, 103,
118, 140, 141, 150, 180, 185, 247,
321, 322, 330, 339
- חדאד, ר' אליהו 106
- חדאד, ר' יאיר 22, 160, 233, 275
- חזקיה, ר' מיכאל 71
- חילון, ר' יהושע 317, 326, 336, 246
- חכים, ר' יעקב 74, 118
- חנניה, ר' אשר 20, 43, 92
- חפוטא, ר' משה יעקב 258
- חרלפ, ר' חיים זבולון 246
- טהרני, ר' אבישי 47, 63, 104, 134,
135, 201, 219, 282, 295, 302, 308,
323, 329, 337
- טויל, ר' שלום 10, 74, 150, 169, 177, 185
- טולידנו, ר' עובדיה יוסף 258
- יגר, ר' שמואל 325, 331
- יוסף, ר' יצחק 193
- יוסף, ר' עובדיה 167, 211, 263, 308
- יעקובי, ר' אלישע 68
- יעקוביטש, ר' הלל יהושע מרדכי 117
- יפרח, ר' יהודה 284
- ישראל, ציון 206
- כהן, ר' אליעזר 98
- כהן, ר' דוד 57
- כהן, ר' חיים 10, 320, 343
- כהן, ר' עדי 205
- כהן, שמואל 206

סמיט, ר' יעקב זאב 56	כייעם, ר' יצחק יעקב 109
עבודי, ר' ראובן 320	כץ, ר' אריה 21, 60, 62, 90, 274, 258, 311
עטלינגר, ר' יעקב יוקב 33	כשרמן, ר' שמואל 216
עמאר, ר' שלמה משה 252	לביא, ר' יוני 82
עמרוצי, ר' אדיר 209	לביא, ר' ליאור 39
פונד, ר' זאב 95	לוי, אוריה 207
פטרפריינד, ר' מרדכי 220	לוין, ר' אברהם דב 288, 324, 325, 331, 333, 347, 340, 338
פינקלשטיין, יורם 282	ליאור, ר' דב 94
פרבשטיין, ר' משה מרדכי 256, 334	ליברמן, ר' אהרן 88
פרויס, יצחק 274	ליברמן, ר' יוסף 85, 198, 279, 299, 300, 314
פרוש, ר' הלל 12	ליטקה, ר' זאב 258, 271
פרחים, ר' מרדכי 98	לנדסמן, ר' שמואל יהודה לייב 309
פרידמן, ר' שמואל דוד 51, 80	לרנר, ר' אלימלך 66
פרימר, ר' דב 121	מאזוז, ר' מאיר 9, 57, 237
פרימר, ר' זאב 19	מונחי 36, 65, 93, 128, 130, 143, 264, 305
פריינד, ר' אלחנן נפתלי 2, 3, 14, 23,	מור, ר' אליעזר 49
85, 61, 54, 48, 41, 40, 34, 30-26	מור, ר' גיא 163
123, 120, 114, 107, 105, 101, 97	מייזערס, ר' פנחס אברהם 6, 59, 161, 344
182, 176, 170, 159, 147, 126, 125	מילר, ר' יעקב יצחק 78
286, 266, 265, 237, 217, 214, 194	מימון, ר' גד 7
314, 300, 299	מימון, ר' עוזי 174
פרל, אליעזר 316	מלבר, ר' יצחק 258
פרל, בצלאל 328	מצגר, ר' יונה 187, 314
פרלמן, עמיחי 19	מרכוס, פיליפ 316
פרנק, ר' יאיר 82	מרקוביץ, איתי 191
פרנק, ר' צבי פסח 246	משדי, ר' יוסף 74, 113, 132, 150
פרנקל, ר' מאיר 89א, 127	נבנצל, ר' אביגדור 30, 183
פרץ, ר' יוסף 106	נויבירט, ר' יהושע ישעיה 69
פרקש, ר' יקותיאל ובנו ר' מרדכי 258	נוסבוים, ר' נפתלי 320, 321, 342
צוקר, ר' אהרן יהושע 191	נחום, ר' אביחי 174
קאהן, ר' מאיר 293	ניימן, ר' יצחק מאיר 307
קבלן, ר' חנן 251	ניסן, ר' עזרא 157, 166
קושנר, ר' יוסף 78	סגרון, ר' מיכאל 12
קטן, חנה 191	סולובייצק, ר' אליהו 191
קליימן, פסח 164	סולימני, ר' אבינועם 8
קליין, ר' משה שאול 168, 210	סופר, ר' גד אברהם 50
קניבסקי, ר' חיים 283	
קניג, ר' דוד יהושע 325, 331, 333	

קנר, ר' מרדכי 115	שטיינמץ, ר' נחמן יחיאל מיכל 81, 18,
קפלן, ר' גדעון 245	84, 100, 124, 156, 165, 175, 221,
ראטה, ר' יחזקאל 151, 110	232, 244, 281, 291, 318
ראטה, ר' משה 151	שטיינפלד, ר' אברהם מאיר 108
רבינוביץ, ר' יוסף 95	שטרן, ר' בצלאל 44, 129, 171, 188, 235
רבינוזון, יעקב 167	שטרנבוך, ר' משה ונכדו ר' ישראל יוסף 258
רובינשטיין, ר' משה 285	שיינר, ר' חיים 77
רוזן, ר' ישראל 58, 39	שילוני, ר' יעקב 118, 132, 150
רוזנטל, ר' יעקב ניסן 252	שיש, ר' יהודה 158
רוט, ר' אליעזר 332	שכטר, ר' יצחק שמואל 5, 35, 38, 52,
רונס, ר' יצחק 274	148, 153, 154, 186, 197,
רוקח, ר' שלום 80	2226-223, 231, 238, 239,
רייזמן, צבי 258, 230, 149	249, 253-255, 257, 267-269, 278,
רלב"ג, ר' מרדכי 241	287, 290, 312, 348
רמב"ם 274, 208, 207	שלזינגר, ר' אליהו 31
שגב, ר' ליאור 70	שלזינגר, ר' שלמה 125, 300
שוב, ר' יוסף 74, 98, 140, 169, 177, 185,	שעיר, ר' רחמים משה 1, 4, 152, 179
292	שפיץ, ר' יהודה בצלאל 144
שולביץ, ר' חיים 108	שפירא, ר' יוסף 112
שורץ, ר' אברהם יונה 215, 173, 146	שפירא, ר' צבי אלימלך 139
שטיינברג, אברהם 203	שקאני, ר' אשר 37א, 141א, 175א
	שרבני, ר' יצחק חיים 74, 169
	שרגא, ר' ישי יצחק 76, 349

מפתח הענינים

אבלות 236; אבר 49, 224, 231, 235; אוזניים 41; אולטרה סאונד 76, 230; אחות 2, 89, 90, 278, 337; איזי טנס 74; איטר 4-11, 14, 42, 139; איידס 201; אינהלציה 74; אינקובטור 195; איפור 160, 161, 222; אלמנה 28; אלצהיימר 40, 182, 309, 318; אלרגיה 30, 141, 150; אמירה לנכרי 55; אפוטרופוס 325, 327; אפילפסיה 282; ארון הקודש 27; אשכים 268; אשכים טמירים (בכלב) 240א.

בדיקות 74; בדיקות סקר 283, 284; בדיקת דם 26; בדיקת זרע 262א; ביאה שלא כדרכה 274, 294; ביבליוגרפיה 212; ביוץ 61, 62, 169; בין המצרים 118, 119; ביצית 250-252; ביקור חולים 213-217; בישול 43, 63; בישולי עכו"ם 153; בית חולים 43, 50, 54, 81, 83-85, 91, 92, 132, 135, 185, 213, 228-232; בית כנסת 22, 30; בית כסא 3; בכור 105, 197; בצל 198; ברכות 30-37, 217; בשר בחלב 140-143; בתולה 280.

גבות 100, 105, 141, 159; גבס 70, 172; גוסס 231; גידם 5; גיטין 303-309; גילוי סוד 201; גימגום 290; גלולות 162, 169; גליצריין 117; גנטי 281, 282, 284; גניקולוגיה 240; גרות 178, 192, 193, 263, 264.

דיקור סיני 172; דכאון 324; דם 140, 169.

הבחנה 266; הגומל 30, 32, 34-36, 44; הורים 182, 183; הושענא רבה 131; הזנה 200; הזעה 74, 107; הזרעה מלאכותית 196, 241, 246-248, 311; החייאה 222; הידבקות 54; היפראקטיבי 54; הלל 133; המופליה 192; הנקה 3, 60, 232; הפחה 26; הפלות 27, 34, 118, 171, 293, 348, 349; הפריות 253-256; הצלה 38, 75, 86-88; הקרנות 265; הרגשה בנדה 165א; הרדמה 10; הרטבה 120, 300; הריון 82, 340; הרפואה במקרא ובתלמוד 274; הרצאה 85; השמנה 332; השתחוויה 15, 155; השתלות 204, 224, 226, 227; התעמלות 154, 155; התקן 168, 169.

ווריקוצלה 262א; וזלין 147; וסת 125, 164, 169.

זקנים 182, 327; זרע 181, 244, 249, 262, 272, 273.

חדר כושר 185; חול המועד 105; חולה סופני 222, 223, 233; חום 185; חופה 288, 290; חוץ לארץ 237; חורף 79; חימום 114, 115; חיסון 191; חלב 60, 74; חליצה 139, 310, 311; חמץ 102, 103, 108; חנוכה 120, 132-134; חניה 214; חציצה 166, 172-177; חרש 33, 132, 193, 270, 287, 289, 310.

טבילה 89, 177-172; טבע 206; טורדנות כפייתית 19; טיול 96; טלטול 49, 50; טלק 74, 97; טריפות 139.

יולדת 44, 74, 82-85, 91, 93, 132, 141, 170, 228, 331; יום טוב 113-116; יום כיפור 95, 120-122, 125-129; יחוד 170, 275-277, 279; יין 111, 120; ימין 7; ירושה 256, 296.

כדורים 64, 65, 125, 128, 165, 169, 339; כהן 185, 214, 228-232, 254, 271, 302, 349; כוס 11, 41, 97; כוסמין 109; כח גברא 298; כלב 30, 262, 347; כלה 214; כליות 227; כתובה 293; כתיבה בשבת בבית חולים 89, 89א; כתם 166.

לב 226; לולב 130; לידה 83-85, 97; לייזר 191, 192.

מבחנה 249; מגילה 132; מגן דוד אדום 94; מדבקות 92; מדחום 74; מדע 208; מדרסים 120; מוות מוחי 220; מוות קליני 286; מוזיקה 236; מוח 4; מום 302; מומר 186; מונגולי 18; מושב זקנים 78; מזגן 59; מזוזה 185, 194; מזונות 297; מחלת נפש 285, 301, 339; מי שברך 46-48; מיטה 152; מילה 44, 45, 185-192; מים מינרלים 33; מינקת 3, 28, 123; מיעים 20, 43, 109, 110, 339; מיקרופון 56; מכונת הנשמה 221; מכשיר שמיעה 313; מלאכה 53-55; ממזר 267, 270; ממרח 68; מנין 13, 17; מסירה 344; מעוברת 13, 44, 67, 118, 119, 121-123, 142, 230; מעלית 58; מצות 107-110; מרור 112; מרפאה 319, 330; משחה 69, 74, 105; משלוח מנות 136; משקפים 23, 30, 37, 126, 129, 343.

נאמנות 257, 258; נאנסה 271, 295; נדה 141, 162-171; נדרים 143, 180; נובורינג 168; נזיקין 179, 321, 335, 336, 342, 343; נטילת ידיים 2; ניוון שרירים 29, 45; ניסויים 90, 345; נישואין 179; ניתוח 13, 31, 40, 69, 332; נכה 58, 134, 194, 276, 329; נכפה 304;

נכרי 78, 134, 277; נמק 40; נסיעה בשבת למשמרת בבית חולים 89; נעלים 4; נקבה 269; נרגילה 114; נרתיק 273; נשיאת כפים 4, 27; נשתטית 33.

סגולות 80, 265; סוכה 13, 120, 126; סוכרת 32, 126, 127, 136, 339; סומא 13, 15, 17, 30, 139, 170, 182, 308, 315; סטומה 37; סיגריות 34, 106, 120; סיכה 128; סיעודי 323; סירוס 262, 268; סירופ 145; סירוס כלב 240; סעודות 43; ספר תורה 14, 17, 29, 45; סתימות 174, 175.

עדות 313-315; עדשות 176; עובר 76, 256; עור 68, 118, 222, 288; עיטוש 342; עינים 114; עירוי 14, 74, 118; עישון 138, 150-152, 180, 260, 314; עליה לתורה 27-29, 44; עמידה 25; עקר 250, 263; עשרה בטבת 118.

פגיה 214; פדיון הבן 195-197; פה 177; פודרה 100; פולטת שכבת זרע 167, 167; פונדקאית 252; פוריות 245, 257-261; פי הטבעת 98; פיטורין 331, 340; פיטום אוזים 264; פיטם 131; פיסורה 74; פיקוח נפש 75; פלטה 63; פלסטי 150, 265, 346; פמוט חשמלי 39; פסח 13, 102-112, 139; פסיכולוגיה 183, 299, 312; פצוע דכא 264; פצעים 69; פרגולה 339; פריה ורביה 243, 244, 247, 251; פריעה 190; פרקינסון 41; פרשיות 9, 10, 14.

צאצא אחד לכמה אבות 239; צהבת 189, 292; צוואות 316-318; צינתור 30; ציפורן 74, 99, 166; צליאק 291, 292; צמח 214, 278, 307; צרבת 142; צרוד 27.

קבורה 234, 235, 237-239; קבלת שבת 38; קוצב לב 214; קורטיון 322, 330; קטטר 74, 78; קטן 84, 158; קיבה 31, 147, 172; קידוש 33, 41-43; קידוש לבנה 101; קידושין 285-287; קימה 182; קלי צום 124; קליפה 342; קמיע 233; קנבים 150; קעקע 160, 161; קרבן פסח 162; קרובים 267; קריאת שמע 24.

ראש 234; ראש חודש 100; רודף 292, 344; רווחים 326; רופא 51, 52, 117, 120, 133, 185, 186, 194, 200, 279, 319-322, 333-336; רחם 163, 169, 170, 231; רטיה 173; ריח 22, 26; ריסים 176; ריצה 96; רכב 179, 329; רפאנו 26; רפואה 202-212, 334; רפלקסולוגיה 40; רקמות 241, 242; רשלנות 338; רשע 218.

שאריות עור מניתוח 249; שבועה 178, 179, 181; שבות 77, 95; שביעית 151, 198-200; שבע ברכות 291, 292; שבת 38-99; שהחיינו 30, 37, 119, 187; שהכל 30; שוטה 13, 17, 18, 102, 306, 315; שופר 130; שחיה 85; שחיטה 137, 138; שחיקת סממנים 55; שחלה 250; שחפת 201; שידוך 280, 281; שינה 1; שינוי מין 238; שיניים 104, 105, 141, 147, 174, 175, 262, 336, 342; שיר השירים 105; שכר 341; שכר שבת 51, 52; שליא 148, 149, 239; שליח ציבור 13, 17, 25, 128; שמאל 14, 53; שמות 4, 33, 48, 305; שעון 1, 129; שערות 16, 150, 156-158, 177; שפתיים 74; שקיעה 12; שקית הפרשות 20, 21; שקלים 135; שרירים 97; שתל כוכלארי 57; שתן 214.

תאונה 341; תאי גזע 144; תהילים 78, 132, 184; תולעים 98; תור 320, 328; תורה 184; תותבות 104, 112, 298; תיירות מרפא 90; תליון 150; תסמונת דאון 45, 54, 187; תספורת 118; תענית 122; תפילה 37, 218-220; תפילין 5-14, 139; תפריים 177; תרומת דם 113, 225; תרופות 13, 66, 67, 103, 140, 145-147, 199, 209, 223, 260, 337, 345; תשעה באב 113, 114, 118, 121-124.

א. תפילין, תפילה, ברכות

1. לשם שעון מעורר כשזה מפריע לאחרים. הרב רחמים משה שעיו. **מחקרי ארץ**, ח"ה, אר"ח, סי' א, עמ' א-ג.
 - לבריות הגוף נחוצות שש עד שמונה שעות שינה והסכמת הרופאים ששינה מרובה יותר מזיקה, על כן מעבר לזה לא יכולים חביריו לחדר לטעון שזה מפריע להם.
 2. נטילת ידים מאחות בבית החולים. הרב אלחנן נפתלי פרינץ, **אבני דרך**, ח"ח, 42. חולה המאושפז בבית חולים יכול לבקש מאחות ליטול לו את ידיו.
 3. הנקה בבית הכסא. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ז, סי' ב, 26-27. בשעת הדחק אפשר להניק בבית כסא נקי, ומורידים את מכסה האסלה. -בסי' קכג, 287-288, מסתפק אם מינקת שחלתה שלושה ימים, יכולה להמשיך להניק את בנה שמלאו לו שנתיים.
 4. קשירת המנעלים באיטר. הרב רחמים משה שעיו. שו"ת **מחקרי ארץ**, ח"ה, אר"ח, סי' ב, עמ' ג-ה. לא ישנה מדרך שאר בני אדם שנועלים ימין ושמאל, ואחר כך קושרים שמאל וימין. -בסי' מה עמ' צא-צב כתב על האיסור לכהן בעל מום לשאת את כפיו. -בסי' פב עמ' קסז ציין את המקורות, שאחרי הפטירה אין משתמשים בשם שהוסיפו לחולה מחמת חוליו ולא הוחזק בו.
 5. מקום הנחת תפילין לגידם יד ימין שעושה את כל פעולות הידים ביד שמאל. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ז, סי' ג-ו, עמ' מ-נב. אין דינו כאיטר, ויניח בשמאלו ככל אדם.
 6. איטר שכותב ועושה מלאכתו ביד שמאל. הרב פנחס אברהם מייערס. שו"ת **דברי פינחס**, ח"ב, סי' ה, עמ' כד-כט. מסקנות הפוסקים בדיני איטר, ויכול מי שאינו איטר להניח לו תפילין באופנים מסוימים.
 7. השולט בשתי ידיו אלא שידו הימנית מיומנת יותר. הרב גד מימון. **ויען שמואל**, טז, תשע"ג, סי' לה, עמ' שנו-שסט.
 - הכותב ביד המיומנת פחות אינו חייב מן התורה אלא מדרבנן כי נחשב כלאחר יד, וכל שכן אם כותב בכתב שאינו אשורי.
 8. איטר יד לענין תפילין. הרב אבינועם סולימני. **ויען שמואל**, יח, עמ' צה-צו. איטר שלימדוהו לכתוב בימין וכל המלאכות עושה בשמאל יניח תפילין בשמאל.
 9. כתיבת תפילין והנחתם באיטר. הרב מאיר מאזוז. **בית נאמן**, ח"א, סי' ב-ג, עמ' י-כ. איטר מניח תפילין בימינו וכותב הפרשיות בשמאלו גם לכתחילה.
 10. כשרות פרשיות שכתב סופר איטר ובימין שלו. הרב חיים כהן. **בית הוראה אהבת שלום**, אר"ח, 45.
- מביא את הדעות השונות בפוסקים. -בעמ' 66 השיב הרב אריה לייב גולדברג על ספרדי איטר שרוצה להניח תפילין גם על יד שמאלו. - בעמ' 60-61 השיב הרב שלום טויל שלא יניחו תפילין לחולה שדעתו מבולבלת עליו בהשפעת הרדמה וחושב שהיום שבת.

11. נשמטה ידו השמאלית, ואינו יכול להניח תפילין עליה. הרב שלום אליקים גצל ברוקביטש. שו"ת **אגלי דבש**, ח"א, סי' ז, עמ' כג-כו.
- יניח התפילין על יד ימינו. -בסי' ח עמ' כז-לד הורה באיטר שהרגיל עצמו לעשות המלאכות בימין כל אדם, על איזה יד יניח התפילין. -בסי' טו עמ' פא השיב על איטר, אם יאחז את כוס ברכת המזון בימינו שהיא שמאל כל אדם.
12. חליצת תפילין ביד שמאל בשקיעה. הרב אדיר הכהן. **ויען הכהן**, ח"א, סי' ה, עמ' מח-נב.
- התכתבות עם הרב מיכאל סגרון, שיש לחלוץ את הטלית ותפילין ביד שמאל משום צער על פרידה מהמצוה.
13. אמור להיכנס לניתוח מסובך לפני עמוד השחר, ויחזור להכרה רק אחרי צאת הכוכבים. הרב שלמה ידידיה זעפראני. **יבא ידיד**, ח"א, או"ח, סי' א, עמ' א-ג.
- יניח תפילין בלי ברכה. -בעמ' ו השיב על סומא בעל קול נעים, שיכול להיות שליח ציבור חד פעמית לחלק מהתפילה. -בעמ' ז ענה ששוטים שנקראים לבית כנסת להשלים מנין ומשתטים, יכולים לצרפם אם יודעים למי מתפללים ואינם רוב המנין. -בסי' מד עמ' סג פסק שהנזקק לתרופת חמץ בפסח, יכול להוציאה מבין הדברים שמכר כשפורט כן בשטר המכירה. -בסי' מט עמ' ע הוראות למעוברת ומניקה בצום תשעה באב שנדחה ליום ראשון. -בסי' סז עמ' צב דיני חולה ומצטער בסוכה.
14. הנחת תפילין לחולה עם עירוי. הרב אלחנן נפתלי פרינץ, שו"ת **אבני דרך**, ח"ח, -59.57.
- יניח כהרגלו על יד שמאל בלי הכריכות. יניח בשמאל גם כשהרופאים אמרו לו שלבו בצד ימין. איטר שכתב פרשיות הן כשרות אך לא מהודרות. -בעמ' 109 כתב שאיטר ישא את ספר התורה בימין ככל אדם.
15. סומא שקיים מצוה ואחר כך נתפקח. הרב צבי דרבקין. **מוריה**, ת-תב, תשע"ה, קכט-קלב.
- דיון אם יצא ידי חובתו או שצריך לחזור ולקיים.
16. נולד בלי שערות, ולדעת הרופאים לא יגדלו לו לעולם. הרב מנחם זכריה זילבר. שו"ת **מאזני צדק**, ח"ד, או"ח, סי' א, עמ' יג-כה.
- משהגיע לגיל י"ג דינו כגדול לכל דיני התורה.
17. צירוף שוטה להשלמת מנין. הרב שלמה ידידיה זעפראני. **בית הוראה אהבת שלום**, או"ח, 95.
- אפשר לצרפו כשיודע למי מתפללים, אך לא שיהיו רוב המנין. -בעמ' 111 התיר חד פעמית לסומא להיות ש"ץ בחלק מהתפילה כדי שלא לגרום לו צער. -בעמ' 178 אסרו הרבנים יעקב בן שמעון ואברהם זכותא לפתוח ספר תורה כדי לומר תהילים לרפואת חולה או להצלחת תורמים, ומותר רק לצורך קריאה בתורה.
18. גדר שוטה לחיוב מצוות. הרב נחמן יחיאל מיכל שטיינמץ. **משיב נבונים**, ח"ד, סי' ג, עמ' כג-כח.
- ילדים מונגולים הלוקים בשכלם, צריכים לבדוק כל אחד מה מידת שכלו כדי לצרפו לתפילה ולזימון, אבל לא יניחו תפילין אם אינם יכולים לשמור גופם בנקיות שלא להפיח.

19. הפרעת הטורדנות הכפייתית OCD במטופלים חרדים ושומרי מצוות. הרב ד"ר זאב פרימר וד"ר עמיחי פרלמן. **אסיא**, צה-צו, תשע"ה, 86-110.
סקירת התופעה ודרכי הטיפול בה.
20. אמירת דברים שבקדושה לחולה שיש לו שקית המחוברת למעי הדק. הרב אשר חנניה. **בית הוראה אהבת שלום**, אר"ח, 21.
יש לכסותה בכיסוי נוסף. - בעמ' 58-59 ענה הרב נתן בן סניור על חולה אחרי ניתוח ומחובר לגופו מיכל אטום במקום מעי הדק.
21. הלכות סטומה-שקית ההפרשות מתוך הבטן. הרבנים אריה כץ וגבריאל גולדמן. **אמונת עתיך**, 105, תשע"ה, 20-24.
אינה חציצה, אפשר להתפלל עמה, ניתן להחליף את המצעים בשבת, כיצד לספר על כך לאשה או למשורכת.
22. מבוגרים וחולים שנוסף מהם ריח רע של מי רגלים מבגדיהם התחתונים. הרב יאיר חדאד. **דבריך יאיר**, ח"ה, ס' ב, עמ' ו-ט.
יש להקל להתפלל עמהם בבית הכנסת בגלל כבוד הבריות אם יבקשום לצאת, או לזלף עליהם מטהר אור.
23. ניקוי משקפים מלוכלכים לפני התפילה. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **שו"ת אבני דרך**, ח"ז, ס' יד, 51-52.
ראוי לנקות את המשקפים לפני התפילה כדי שכוונתו לא תיפגע. -בסי' מה, 125-122, כתב שיש ענין שיהיו לאדם משקפים מיוחדים לשבת.
24. חיוב קריאת שמע לחולה או אנוס לאחר זמן קריאת שמע. הרב יעקב זיידה. **שו"ת בו תשוב**, ח"א, ס' ב, עמ' יח-כח.
בדיעבד כשקם מאוחר אחרי שלוש שעות יקרא בכל זאת, כי מן התורה זמנה כל היום.
25. חזן מבוגר שיושב בתפילה כי קשה עליו העמידה. הרב בניהו דיין. **דברי בניהו**, חכ"א, ס' י, עמ' סז-עד.
כשהציבור חפצים בו ומוחלים על כבודם ימשיך להתפלל, אך כשחלק מהציבור מעדיף חזן שעומד יכולים להביאו.
26. הפחה בעת תפילת שמונה עשרה. ברכת רפאנו. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ח, 93, 88.
יכול לצאת מבית הכנסת כשיש ריח רע חריף. ביאור מדוע חותמים רופא חולי עמו ישראל, ובאשר יצר רופא כל בשר.
27. כהן צרוד. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ח, 97-98.
כשאין קולו נשמע יצא החוצה קודם רצה, או שיעלה עם כהנים אחרים. -בעמ' 107 ביאר את סגולת קנית פתיחת ארון הקודש כשאשתו בחודש התשיעי. -בעמ' 112 הורה שגם אבי מפלת חייב לעלות לתורה.
28. עליה לתורה לאדם עם קטטר. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ו, 74-75.
הפוסקים הכריעו שיכול לעלות לתורה, ויתנו לו עלית אחרון. -בעמ' 61 כתב על תפילה לאשה מניקה.

29. עליה לתורה לחולה בניזון שרירים. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ז, סי' כג, 73-75.
- אפשר להביא בבר מצוה שלו את הספר תורה לשולחן נמוך לפני הבימה.
30. כניסת סומא עם כלב נחיה לבית הכנסת. הרב אלחנן נפתלי פרינץ, **אבני דרך**, ח"ח, 121.
- נחלקו בדבר פוסקי זמננו, ועדיף לקושרו בחוץ או בפה חסום. -בעמ' 138 הורה הרב אביגדור נבנצל למי שבירך על מאכל ואמרו לו שהוא אלוגי לזה, שיטעם מעט ואם יכול שיבלע ויקיא. -בעמ' 143 הורה לברך שהכל על כדור מציצה קלגרון שהוא מתוק. ספרדיה שרותקה יום למיטה בגלל צינתור שלפני ניתוח תברך הגומל. -בעמ' 148 סיכם שלא לברך שהחיינו על משקפים חדשות. -בעמ' 205 התיר לנקות משקפים בשבת.
31. ניתוח לקיצור קיבה. הרב אליהו שלזינגר. **בית הלל**, נ, תשע"ה, צו-צט. שיעור השביעה אצל המנותחים יותר קטן, וחייבים בברכת המזון גם אם אכלו פחות מהשיעור הרגיל.
32. ברכות הנהנים וברכת ההודאה לחולי סוכרת. הרב אליקים ונגר. **אסיא**, צו-צח, תשע"ה, 26-30.
- פעמים חייבים לברך גם אם אינו שותה לצמאו או שזה אסור לו. אחרי התקף חמור וניצל יש לברך הגומל.
33. ברכה על מים ששותה לרפואה. הרב יעקב יוקב עטלינגר. **בנין ציון**, ח"ג, סי' ז, עמ' ח-ט.
- יש לברך על מים מינרלים ששותה לרפואה, אם יש להם טעם והחיד נהנה מהם. -בסי' יב-יד עמ' יג-טז תשובות על חרש המדבר ואינו שומע לענין קידוש. -בסי' פ עמ' צט-ק השיב על היתר מאה רבנים למי שנשתטת אשתו. -בסי' צ עמ' קיז-קיח ענה על אשה ששינו את שמה מחמת חולי.
34. ברכה על סיגריות. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. שו"ת **אבני דרך**, ח"ו, 94-96.
- אין לברך על ההנאה מסיגריות, מכיון שזה אסור בגלל הנזק לבריאות. -בעמ' 99-97 הורה שאשה שהפילה חייבת בברכת הגומל.
35. ברכת הגומל בחולה שנתרפא. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ה, סי' י-יא, עמ' סד-עה.
- מי שהיה בסכנה ושכב בבית חולים יברך הגומל בשם ומלכות כשיבירא לגמרי, וסגולה היא לעשות סעודת הודאה.
36. ברכת הגומל כשנפל למשכב פחות משלושה ימים. מונחי. שו"ת **ארחותיך למדני**, ח"ג, סי' יד, עמ' מו-מז.
- הלכה כמרן שחולה הוא אף בפחות משלושה ימים ויברך הגומל.
37. שהחיינו על משקפים חדשים. הרב אהרן יהודה גרוסמן. שו"ת **ודרשת וחקרת**, ח"ה, או"ח, סי' כה, עמ' לה.
- כששמח בהם מאד יברך על פרי חדש ויכוין לפוטרם.
- 37א. תפילות וברכות לבעלי סטומה. הרב אשר שקאני. **אמונת עתיד**, 108, תשע"ה, 33.
- בזמננו מותר לבעל סטומה להתפלל או לברך.

ב. שבת

38. קבלת תוספת שבת מוקדם לחברי הצלה. הרב יצחק שמואל שכטר. שו"ת **ישיב יצחק**, חל"ה, סי' יט-כב, עמ' ק-קכ.
- יקבלו שבת רק בעיקר הזמן או בזמן שבני הקהילה מתפללים, ולא יקדימו יותר כי פעמים רבות הקריאות אינן לפיקוח נפש.
39. פמוט חשמלי בשבת בבתי מלון ובבתי חולים. הרבנים ישראל רוזן וליאור לביא. **אמונת עתיד**, 108, תשע"ה, 86-92; **תחומין**, לה, 25-35, תמונה.
- לפמוטי החשמל שפותחו במכון צומת יתרונו רבים לשימוש במקומות הרגישים לגלאי אש ועשן.
40. ניתוח של נמק עם כניסת השבת. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ו, 161-162.
- מותר להסיר אצבע ברגל לפני כניסת השבת, כי הנמק שבה מסכן את כל הגוף. - בעמ' 163-164 אסר לטפל במחלת כאב באמצעות רפלקסולוגיה, ומותר רק למי שהוא בגדר חולה שאין בו סכנה. - בעמ' 165-166 דן בחילול שבת על חולה אלצהיימר וחולה נפש.
41. קידוש לחולה פרקינסון. הרב אלחנן נפתלי פרינץ, **אבני דרך**, ח"ח, 185-186.
- אינו צריך להחזיק את הכוס בידים רועדות כשאין מי שיתמוך בו, ויניח לפניו על השולחן. - בעמ' 195 התיר להשתמש באטמי אוזניים שצורתם קבועה.
42. איטר בהחזקת כוס הקידוש. הרב אהרן יהודה גרוסמן. **ודרשת וחקרת**, ח"ה, או"ח, סי' מא, עמ' נז-נח.
- מחלוקת אם יחזיק בימין שלו או בימין כל אדם, ובדיעבד איך שעשה יצא.
43. אדם שהקטין את מיעויו, וקשה לו לאכול שלוש סעודות בשבת. הרב אריה ליב גולדברג. **בית הוראה אהבת שלום**, או"ח, 326.
- פטור מאכילת לחם, ובקידוש ישתה עוד רביעית בשביל מקום סעודה. - בעמ' 370-371 פירט הרב אשר חנניה את ההלכות של אכילת חולה או בריא מאוכל שהתבשל בשבת בבית החולים על ידי יהודי או גוי.
44. חיוב הבעל לעלות לספר תורה בשבת בה הלכה אשתו היולדת לבית כנסת בעיר אחרת. הרב בצלאל שטרן. **בצל החכמה**, ח"ו, סי' ז-י, עמ' יב-יז.
- חייב לעלות לתורה כשתחזור לעירה. כשמתו אחיו מחמת מילה יעלה האב לתורה, ויקרא לו בשם זמני אלטר עד המילה. הרוקח סבור שמעוברת הנכנסת לאהל המת נטמא העובר. - בסי' עח עמ' קיז כתב על המנהג לסדר תפילת ערבית בבית היולדת לברכת הגומל.
45. ילד החולה בניוון שרירים ומרותק לכסא גלגלים, ואינו יכול לעלות לבימה לקריאת התורה. הרב בניהו דיין. **דברי בניהו**, חכ"ב, סי' יד, עמ' צג-קה.
- יסדרו לו שולחן נמוך כדי שיוכל בבר מצוה שלו לעלות לתורה במקומו, ויקרא את הפרשה שלו בלבד. אפשר למול בשבת ילד עם תסמונת דאון כשאומרים הרופאים שאין בכך סכנה.
46. מי שברך לחולה בשבת. הרב בנימין שלמה המבורגר. **חצי גבורים**, ז, תשע"ד, קסז-רכט.
- סיכום המקורות שדנו בכך במשך הדורות במדינות השונות, עם נוסחאות.

47. מכירת מי שבירך לחולים לפני נעילה בפתיחת ההיכל כל השנה. הרב אבישי טהרני. **ווי העמודים**, ח"א, או"ח, סי' יב, עמ' סד-עא.
48. אין בזה חשש של שאלת צרכיו בשבת. קריאת שמות החולים מרשימה בשבת. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ו, 149-146.
- גבאי המקל לקרוא לבדו את השמות מהרשימה יש לו על מי לסמוך, ולכתחילה יצרף משהו שיעמוד לידו לשלול חשש מחיקה.
49. טלטול איברי גוף האדם בשבת. הרב אליעזר מור. **קול התורה**, עט, תשע"ה, שכו-שלא.
- מותר לטלטל איברים שנתלשו מהגוף, מה גם שכיום יכולים הרופאים לחברם.
50. טלטול בבית חולים מחדר לחדר או לבנין אחר. הרב גד אברהם סופר. אור תורה, תקעג, תשע"ה, תקצח-תרה.
- כל בית החולים רשות אחת, ומותר לטלטל בשטחו אף כשאין עירוב או למי שאינו סומך על העירוב.
51. שכר שבת לרופא. הרב שמואל דוד כ"ץ פרידמן. שו"ת **שרגא בטהרה**, סי' יא, עמ' קמ.
- מסופק אם רשאי ליטול שכר כשהלך כמה פרסאות לצורך חולה שיש בו סכנה, ואם יש חיוב לתת לו מבלי לומר משום המצוה עשית. מובא בהערות שפשוט ההיתר בכל ישראל.
52. שכר שבת לרופא. הרב יצחק שמואל שכטר. שו"ת **ישיב יצחק**, חל"ו, סי' יז-כ, עמ' צט-קיג.
- מותר לרפא ישראל בשבת ולקבל ממנו שכר, אבל בריפוי עכו"ם יש איסור לא תחונם אם לא יקבל, ויתן הכסף לצדקה.
53. עשיית מלאכה בשמאל בשבת. הרב שלום אליקים גצל ברקוביטש. **אגלי דבש**, ח"א, סי' לג, עמ' קצו-רט.
- מלאכה בשמאל היא כלאחר יד לא רק בכתיבה אלא גם בשאר המלאכות.
54. מלאכה בשבת כדי להימנע מהידבקות. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ז, סי' סג, 158-157.
- כשיש צפיפות בבית החולים וזקנים חוששים מהידבקות יכולים לנסוע הביתה על ידי גוי, ויש לדון בכל מקרה לגופו. -בסי' סד, 160-159, התיר לילד היפראקטיבי לקחת רטלין בשבת לצורך מצוה. -בסי' סה, 162-161, סיכם שמלים בשבת ילד עם תסמונת דאון.
55. חולה שיש בו סכנה ונצרך למלאכה שיש בה חילול שבת. הרב שלום אליקים גצל ברקוביטש. **אגלי דבש**, ח"א, סי' לה, עמ' ריח-רכז.
- דיון אם עדיף שהחולה בעצמו יעשה את המלאכה כשיכול. -בסי' לו עמ' רכז-רלא דן באמירה לעכו"ם לצורך אדם בריא שיש לחוש שאם לא יעשו לו כעת המלאכה יבוא לידי חולי שאין בו סכנה. -בסי' לו עמ' רלב-רלז עוסק בגזירת שחיקת סממנים לצורך חולה שאין בו סכנה בשבת.

56. שמיעת דברים שבקדושה דרך מכשיר קול. הרב יעקב זאב סמיט. **ישורון**, לא, קלז-קנד.
מכלול ההלכות של שמיעת דברים שבקדושה בטלפון, מיקרופון, מכשיר שמיעה ושידור חי.
57. שתל כוכלארי לכבדי שמיעה בשבת. שאלת הרב דוד כהן ותשובות הרבנים מאיר מאזוז ולוי יצחק הלפרין. שו"ת **בית נאמן**, ח"א, סי' לב, עמ' קצו-רב.
בירור השאלות ההלכתיות הכרוכות בשימוש בשתל.
58. העלאת נכה במעלית שבת. הרב ישראל רוזן. **אמונת עתיך**, 105, תשע"ה, 17-19.
דין הנכה כחולה שאין בו סכנה, ומותר להיעזר בנכרי או לעשות בשינוי.
59. הפעלת מזגן בשבת על ידי נכרי משום שהכל חולים אצל החום. הרב פנחס אברהם מייזערס. **דברי פינחס**, ח"ב, סי' כה, עמ' קכז-קכט.
כשם שמותר לומר לנכרי להפעיל את המזגן בגלל הקור כך מותר גם בחום בלתי נסבל לדעת רוב פוסקי זמננו, והחושש למיעוט האוסרים ירמז לנכרי שאינו יכול לסבול את החום.
60. הנקה ושאיבת חלב בשבת. הרב אריה כץ. **אמונת עתיך**, 107, תשע"ה, 109-114, 108, 141-146.
פרטי ההלכות בסוגי ההנקות והמשאבות.
61. בדיקת ביוץ בשבת. הרב אלחנן נפתלי פריינד. **אבני דרך**, ח"ז, סי' סח, 166-170.
בבדיקת ביוץ יש משום צובע, ואין להטביל את המקל בשתן. כשנחנך יטבילנו גוי, וכשאי אפשר יטבילנו קטן בשינוי.
62. בדיקת ביוץ. הרבנים גבריאל גולדמן ומנחם בורשטיין. **אמונת עתיך**, 108, תשע"ה, 75-79.
סקירת אופן בדיקת הביוץ ועשייתה בשבת. בעמ' 80-85 כתב הרב אריה כץ על חומרת בנות ישראל לעתיד לבוא.
63. משוגע החוסה במוסד שניתק את החשמל של הפלטה והחזירו. הרב אבישי טהרני. שו"ת **ווי העמודים**, ח"א, או"ח, סי' יג, עמ' עא-עה.
יש להתיר את האוכל שיתבשל לאנשי הצוות ולבני משפחותיהם.
64. נטילת כדורים בשבת. הרב מרדכי גרוס. **ישורון**, לא, רז-רכט.
יש שאינם נכללים בגזירת רפואה, כגון כדורי שינה או לשיכוך כאבים, או לצורך פריה ורביה.
65. בליעת כדורים כדי לפתוח את צינורות הנשימה שבחוטם במי שיש לו נזלת. מונחי. **ארחותיך למדני**, ח"ג, סי' לט, עמ' קט-קיא.
מותר ליטול את הכדורים הנעשים בבית חרושת ואין אדם בביתו יכול לעשותם, ועוד שאינם מרפאים אלא רק מסלקים את מונעי הנשימה.
66. לקיחת תרופות בשבת לשיכוך כאבים. הרב אלימלך לרנר. **מכון הוראה ומשפט**, ח, תשע"ה, קמז-קנה.
אפשר לסמוך על הפוסקים המתירים, וכשיש עוד צירוף בודאי יש להקל.

67. לקיחת תרופה בשבת כשהתחיל בחול. הרב אהרן יהודה גרוסמן. **ודרשת וחקרת**, ח"ה, או"ח, סי' סה, עמ' צ-צא.
- לא תמיד מותר לקחת, ועדיף לדלג או לדחות ליום חול. מעוברת בחודש התשיעי ראוי לבעלה לפתוח הארון מבלי לחשוש לעין הרע.
68. מריחת קרם הגנה על עור רגיש בשבת. הרב אלישע יעקובי. **אסיא**, צז-צח, תשע"ה, 102-95.
- מותר למרוח קרם או נוזל הגנה בשבת ללא חשש לשחיקת סממנים, ממרח, או מתנה לחלל את השבת.
69. טיפול בפצע בשבת. הרב אהרן יהודה גרוסמן. **ודרשת וחקרת**, ח"ה, או"ח, סי' נט, טו-סח, עמ' פג-פד, צא-צח.
- שאלה לרב יצחק זילברשטיין, חוות דעת מומחה על הסוגים השונים של הפציעות, עם הערות הרב יהושע ישעיה נויבירט. יכול להניח משחה על פצע מבלי להחליקה. בהסכמה לניתוח יעשה בשמאלו קשקוש שאינו רגיל בו. יש לדון בהיתרו של הרב שלמה זלמן אירבך לתפור פצע בשבת אחרי שניקוהו.
70. גבס פלסטי רפואי. הרבנים ליאור שגב וגדעון ויצמן. **תחומין**, לה, 42-46, תמונות. קיבוע גבס פלסטי בשבת עדיף על קיבוע גבס סיד, וכשאינן רופא נכרי יכול להניחו רופא יהודי. פוסקי הלכה אישרו שניתן לטבול עם הגבס הפלסטי, וליתר בטחון יש להשהותו שתי דקות במים ולנענע את האבר המקובע.
71. **רפואת השבת**, מדריך הלכתי לרפואה בשבת. הרב מיכאל חזקיה. מהדורה רביעית מתוקנת (ראשונה בתשנ"ז, מהדו"ב בתשנ"ט, מהדו"ג בתשס"ב). בני ברק, בית מדרש מעלות קדושים, תשס"ז, תסו עמ', הסכמות, הקדמות, מפתח כללי, מכתבי רופאים.
72. רפואה בשבת. הרב הלל פרוש. **בית אהרן וישראל**, קפ, תשע"ה, קי-קיח. בירורים בדברי הראשונים על ארבעת סוגי החולים.
73. רפואה בשבת. הרב ישראל בלסקי. **שלחן הלוי**, ח"א, עמ' שעח-שפ. פסקי הלכות לשאלות המצויות בשבת כיום.
74. בהלכות רפואה בשבת. **בית הוראה אהבת שלום**, או"ח.
- 463: הרב נתן בן סניור התיר לחולה בעמוד השדרה ומזיע מאד להתרחץ במים שהוחמו מערב שבת. 464: הרב יצחק חיים שרבאני התיר למרוח שמן נוזלי על השפתיים, אך לא להשתמש בשפתון. 465: הרב שלום טויל התיר להפעיל מכשיר אינהלציה לחולה על ידי שעון שבת, ולמדוד את החומרים ששמים בתוכו. 466: הרב אריה ליב גולדברג התיר להחזיק עירוי נוזלים בגובה נמוך מידו, כשזה לצורך רפואי ולא לנוחיות. 467-473: הרב יוסף משדי התיר למי שדלת נסגרה על ציפורנו, להמיס אותה במחט רותחת המוציאה את כל הדם ומונעת ממנו את הצער. 475-474: הרב נתן בן סניור השיב למאושפז בבית חולים אחרי ניתוח, שבדיקות הדם והסוכר חיוניות גם שלושה ימים אחר כך, ואם לדעת הרופאים אין יותר צורך רק מתקנות בית החולים-ישתדל שיעשה זאת גוי. לסובל מפיסורה התיר לקנח במגבונים סחוסים מבוד, או שישטוף במים. 476: הרב יוסף שוב כתב שכל הפוסקים חוץ משבט הלוי התירו לנער מדחום בשבת כדי להוריד את הכספית. 477: הרב יעקב בן נאים הביא היתר למי שיש לו זיהום חמור, לשים משחה על הפצע ועליה פלסטר. 478: הרב יוסף שוב התיר לפזר אבקת טלק להסרת זיעה וריח

- רע, כי היא רק סופגת ולא מרפאת. 479: הרב אריה ליב גולדברג התיר לאשה לשאוב חלב עבור התינוק או למניעת גודש לתוך כוס שבה סבון נוזלי. 480-481: הרב יוסף שוב התיר נסיעה בשבת להבאת תומכת לידה, אבל רצוי ללמד את הנשים להימנע מכך כפי שהיה בכל הדורות. כשהנהג גוי יכול להאריך את הדרך כדי להשאיר את הילדים אצל קרובים, ואם הוא יהודי רק כשלא מצאו שכן שישמור עליהם והם מפחדים להישאר לבד. 482-484: הרב יעקב חכים התיר ליולדת להשתמש במכשיר איזי טנס המעביר גלים חשמליים המקילים על מכאוביה, אחרי שתוודא שזה אכן באמת עוזר ותראהו למורה הוראה. 504-505: הרב יוסף שוב התיר לחולה לצאת עם קטטר בשבת במקום שאין עירוב.
75. גרדי פיקוח נפש לענין חילול שבת, יום טוב ויום הכיפורים. הרב שמואל ווזנר. **מוריה**, ת-תב, תשע"ה, רצ-שו.
- שיעורים שמסר בציבור על אורח חיים סימן שכ"ט, ובהם הוראות רבות לחברי הצלה. נערכו על ידי הרב אליעזר זכריש.
76. חילול שבת להצלת עובר שוטה. הרב ישי יצחק שרגא. **ויען שמואל**, יח, עמ' שיד-שכב.
- ספק אם מחללים שבת להצלת עובר שוטה, וספק אם אפשר להסתמך על האולטרה סאונד.
77. רפואות ושבות דרבנן לחולה שאין בו סכנה. הרב חיים שיינר. **ישורון**, לא, רס-רסז. דעות הפוסקים אם יש להתיר או בשינוי דוקא.
78. מנהג ישראל לרפא נכרים בשבת מפני איבה. הרב יעקב יצחק מילר. **חצי גבורים**, ז, תשע"ד, רפח-שיב.
- סקירה היסטורית של המנהג בימי הראשונים והאחרונים במדינות השונות. -בעמ' תקצד-תקצח דן הרב אברהם נפתלי בין באיסור להתרפא בדברי תורה, וקריאת תהילים לרפואת חולה. -בעמ' תקצט-תרה הורה הרב יוסף קושנר על עסק מושב זקנים שדייריו דורשים נבלות וטריפות ואיסורי הנאה.
79. חילול שבת בספק סכנה בחורף. הרב אהרן יהודה גרוסמן. **ודרשת וחקרת**, ח"ה, או"ח, סי' סט, עמ' צח-צט.
- כשהסכנה לפנינו מחללים שבת כדעת שו"ת בנין ציון, סי' קלב.
80. חילול שבת לצורך רפואה על ידי סגולה. הרב שמואל דוד כ"ץ פרידמן. **שרגא בטרה**, סי' יב, עמ' קמא-קמב.
- דיון במעשה שהיה כששלחו בשבת לרבי שלום רוקח מבלו להתפלל על חולה מסוכן.
81. חולה שאין בו סכנה בבית חולים בשבת. הרב נחמן יחיאל מיכל שטיינמן. שו"ת **משיב נבונים**, ח"ד, סי' טז, עמ' סט-ע.
- כשאנו יכול לרדת מהמיטה לבית הכסא, יכול לבקש מגוי שילחץ על הלחצן לקרוא לאחות. כשאין שם גוי יכול ללחוץ בעצמו בשינוי, כגון במרפק אבל לא ביד שמאל.
82. איתובי דעתא. הרב יאיר פרנק. **אסיא**, צז-צח, תשע"ה, 31-51.
- הכללים מתי מותר לחלל שבת כדי ליישב את דעת החולה או היולדת, ודעות הפוסקים בענין. -בעמ' 52-54 כתב הרב יוני לביא דברי עידוד אחרי אבדן הריון.

83. לידה בבית. הרב אהרן יהודה גרוסמן. **ודרשת וחקרת**, ח"ה, או"ח, סי' ע, עמ' צט-קא. מומלץ ללדת בבית חולים ולא בבית, ויסבירו זאת לילדת כדי ליישב את דעתה.
84. הסעת קטן על ידי עכו"ם במקום פחד. הרב נחמן יחיאל מיכל שטיינמן. **משיב נבוני**, ח"ד, סי' יז, עמ' עא-עב.
- הנוסעת לבית חולים ללדת ואינה יכולה להשאיר לבד בבית את בנה הקטן, יכולה לשולחו על ידי גוי לקרובים שישמרוהו, ואפילו אביו יכול לחזור לקחתו.
85. נסיעה בשבת ללידה בבית. הרב אלחנן נפתלי פרינץ, **אבני דרך**, ח"ח, 229. מותרת כשהכל מוכן בבית. - בעמ' 230 השיב שאם נתקבלה קריאה מבית החולים שמערכות האמא קורסות, מותר לבנים לחוש לשם. - בעמ' 231 השיב הרב יוסף ליברמן שאם אין מקום לילדת בבית חולים זה יכולה להמשיך לשני, אך לא כדי לחסוך ממון. - בעמ' 232 ענה שמשך השימור לילדת הוא שבעה ימים. - בעמ' 234 אסר את השחיה בבריכת צימר בשבת, ואחד הטעמים הוא התעמלות. - בעמ' 235 הנחה כיצד ינהג רב המרצה בשבת בעניני רפואה והלכה, ואחד הרופאים רושם את דבריו.
86. חזרה מפעילות הצלה בשבת. הרב יהושע בן מאיר. **אסיא**, צז-צח, תשע"ה, 65-94; צט-ק, תשע"ו, 184-182.
- סוגי הפעילות הצבאית המצדיקה חזרה בשבת.
87. חזרת רופא ואיש הצלה לביתו בשבת. הרב אשר וייס. **חצי גבורים**, ו, תשע"ד, כג-קכט.
- אפשר לסמוך על המקילים אפילו באיסור דאורייתא משום התירו סופן משום תחילתן, ולכתחילה ישתמשו בנהג גוי.
88. נסיעת חבר הצלה בשבת כשחבירו יצא כבר להציל. הרב אהרן ליברמן. **המאור**, תסא, תשע"ה, פא-פב.
- בחולי בהול שחושב שיקדים את חבירו רשאי לחלל שבת, אבל לא יכוין בנסיעתו להשתתף בשמחה הנערכת שם.
89. עבודת אחות בשבת. הרב ד"ר מרדכי הלפרין. **אמונת עתיך**, 105, תשע"ה, 24-25.
- פירוט ההוראות כיצד לנהוג בשבת בכתיבה ביד, כתיבה במחשב, חותמת וטלפון.
- א. עבודת כתבנות במחלקה בבית החולים. הרב ד"ר מאיר פרנקל. **אמונת עתיך**, 105, תשע"ה, 25-26.
- כיצד להתנהג כאשר "כתבנית השבת" הנכרית עמוסה.
- ב. נסיעה למשמרת בשבת. הרב מאיר אורליאן. **אמונת עתיך**, 105, תשע"ה עמ' 26-27.
- נהג נוכרי, נהג יהודי, וההבדל בין איסור תורה לאיסור דרבנן.
90. סיעת אחות לבית חולים בשבת וחזרתה לבית. הרב אריה כץ. **אמונת עתיך**, 106, תשע"ה, 90-94, 107, 143-148.
- מותר לה לנסוע בשבת לבית החולים ולחזור על ידי נהג גוי ברכב מסחרי. לישוב קטן שאין בו איש צוות רפואי יכולה לחזור. - בעמ' 150-151, 154-155, דפי עמדה על ניסויים בבעלי חיים, ועל תיירות מרפא.

91. יולדת בשבת שנשלחה משערי צדק להדסה, ונאמר לה שבאלפיים דולר ימצאו לה חדר כאן. הרב אהרן יהודה גרוסמן. **וירשת וחקרת**, ח"ה, יו"ד, סי' יח, עמ' קסה-קסו. אין לה לנסוע לבית חולים אחר לצורך הרווחת ממון, ויפסו את דעתה בתירוץ שונים.
92. אם ותינוקה ששחררו בשבת מבית החולים. הרב אברהם זכותא. **בית הוראה אהבת שלום**, או"ח, 397-398.
- יכולה לחזור הביתה במונית שנהגה גוי, ואינה צריכה לשלם כדי להישאר עד מוצאי שבת. בעמ' 406 פסק הרב אשר חנניה שמרבקות שנדפסו בשבת בבית החולים הן מוקצה.
93. חילול שבת בעד יולדת על ידי גוי או בשינוי. מונחי. **ארחותיך למדני**, ח"ג, סי' מ-מא, עמ' קיא-קיד.
- כל מה שאפשר יעשה ישראל דוקא ובשינוי בסכנה רגילה, אבל בסכנה שאינה רגילה אין צורך לשנות.
94. הוראות הלכתיות לצוות מגן דוד אדום בשבת ויום טוב. הרב יהושע שלמה ון דייק. **מבשר אשיב**, ח"א, סי' ט, עמ' 130-136.
- כללי התנהגות בשאלות המתעוררות בשבת ויום טוב, עם הסכמת הרב דב ליאור.
95. שבות במקום צער. הרב זאב פונד. **חצי גבורים**, ו, תשע"ד, קנב-קנז.
- ביאור חילוקי הדינים מתי התירו שבות במקום צער הגוף ומתי לא. בעמ' רנח-רסב דן הרב יוסף רבינוביץ בדין פיקוח נפש ביום כיפור.
96. ריצה וטיול בשבת. הרב בניהו דייק. **שו"ת דברי בניהו**, חכ"א, סי' ל-לא, עמ' קסה-קעג.
- אין לרוץ בשבת לרפואה, אבל להינצל מגשמים מותר. מותר לטייל הגם שכוונתו לרפואה, כי אין זה ניכר.
97. חיזוק שרירי כף היד והאצבעות. הרב אלחנן נפתלי פרינץ, **אבני דרך**, ח"ח, 208.
- מותר להשתמש בכלי כזה שגם בריאים מתאמנים בו, ויש אוסרים. אין לבקש מגוי בבית החולים שיצלצל למשפחה להודיע שהלידה עברה בסדר. בעמ' 225 כתב שמותר להשרות פלטת שיניים בכוס עם חומר חיטוי. אין לשים אבקה רפואית בנעלים למניעת ריח רע מהרגל המזיעה.
98. ניגוב פי הטבעת של תינוקות שיש אצלם תולעים חיים. הרבנים אליעזר כהן, מרדכי פרחים ויוסף שוב. **בית הוראה אהבת שלום**, או"ח, 427-429.
- מותר לנגב הגם שהתולעים מתים על ידי זה, ועצה טובה להניח שם שן של שום.
99. תלישת ציפורן שפירשה רובה. הרב אדיר הכהן. **שו"ת ויען הכהן**, ח"א, סי' ל, עמ' רז-ריב.
- אין לתלוש בשבת ציפורן שפירשה, וישתדל לשומרה שלא תפול.
100. גילוח שער גבות העינים בראש חודש. הרב נחמן יחיאל מיכל שטיינמן. **משיב נבונים**, ח"ד, סי' ז, עמ' לו-לח.
- צוואת רבי יהודה החסיד שלא לגלח בראש חודש לא נאמרה על גבות העינים, ואשה שרוצה להחמיר תגלח כליל ראש חודש. בסי' יג עמ' נז-סא הקל לנשים

הצריכות לשים פודרה על פניהם בשבת, שישימו את האבקה הלבנה שאינה נדבקת לפנים אבל לא את הצבעונית.

101. ברכת הלבנה לחולה המרותק למיטתו. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ז, סי' עה, 181-182.

לא יקדש את הלבנה אלא אם כן רואה אותה, או שמאירה את חדרו.

ג. מועדים

102. מכירת חמצו של שוטה. הרב אהרן יהודה גרוסמן. **ודרשת וחקרת**, ח"ה, או"ח, סי' פא, עמ' קיב-קיד.
- דיון במה שפסק הרב שמאי קהת גרוס שמוכרים חמצו של שוטה לזכותו.
103. נצרך באמצע פסח לתרופת חמץ. הרב שלמה ידידיה זעפראני. **בית הוראה אהבת שלום**, או"ח, 526.
- יכול להוציא מהארון שנמכר אם כתוב בשטר שהנכרי מרשה לו.
104. הכשרת שתלים דנטליים לפסח. הרב אבישי טהרני. **ווי העמודים**, ח"א, או"ח, סי' כד, עמ' קמג-קמו.
- שיניים תותבות קבועות אינן בולעות וכן הסתימות, ולכן די להן בשטיפה יפה על אף שאוכל בהן מאכלים חריפים.
105. משחה בפסח. הרב אלחנן נפתלי פרינץ, **אבני דרך**, ח"ח, 242.
- יש להקל במשחת קרם ידים בפסח. -בעמ' 247 השיב למי ששכח למכור את פלטת השיניים שלו, שינקנה עכשיו ויכשירנה ויוכל להשתמש בה. -בעמ' 257 הביא מפוסקים רבים שהנולד בניתוח קיסרי אינו חייב בתענית בכורים, ויש חולקים. -בעמ' 267 כתב סגולה לחולה בפסח שארבעה אנשים יאמרו שיר השירים להחלמתו. -בעמ' 278 התיר ללכת לרופא שיניים בחול המועד כשכואבות לו השיניים, אבל לא לשיננית. מותר למרוט גבות בחול המועד.
106. עישון סיגריות בפסח. הרב יוסף פרץ. **ויען שמואל**, יז, עמ' רלו-רמ.
- מן הדין מותר לעשן בפסח, והנזהר כל השנה יחולו ברכות על ראשו. כך היא גם מסקנת הרב אליהו חדאד בעמ' תקב-תקד.
107. מזיע באפית מצות לפסח. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ז, סי' פ, 192.
- בספק דאורייתא אין להקל למי שידיו מזיעות הרבה להתעסק עם הבצק.
108. מצוות התלויות בפת למנועים מאכילת דגן. הרב חיים שולביץ. **מוריה**, שצז-שצט, תשע"ה, רצו-שא.
- הוראות כיצד יקיימו מצוות לחם משנה, סעודות שבת ויום טוב, ואכילת מצה ממין חיטה ושעורה הגם שלא תבוא לידי חימוץ בפועל. -בעמ' ריז-ריט דן הרב אברהם מאיר שטיינפלד בהאכלת חמץ לקטן בחולה שאין בו סכנה.
109. מצה העשויה מכוסמין ושבולת שועל. הרב יצחק יעקב כייס. **קובץ עץ חיים**, כג, תשע"ה, סא-פ.
- הסובלים ממחלת מייעים וקשה להם לאכול חיטים יאכלו מצה מכוסמין, ואם גם זה מזיק להם יאכלו בשעת הדחק משבולת שועל, ועדיף שלא לקלות תחילה.

110. עצות לחולי מיעיים המונעים עצמם מאכילת מיני דגן. הרב יחזקאל ראטה. **קובץ עץ חיים**, יז, תשע"ב, נה-נח.
111. יטול ידיו בשבת ויום טוב, ויאכל משהו פת שיפטור את ברכת יתר המאכלים.
111. מי שיין אדום מזיק לבריאותו. הרב אהרן יהודה גרוסמן. **ודרשת וחקרת**, ח"ה, או"ח, סי' פג, עמ' קטז-קיז.
- ישתה יין לבן, או שיערב קצת מהאדום או מיין ענבים ביין הלבן.
112. שניינים תותבות וסתימות בפסח. הרב יוסף שפירא. **קובץ עץ חיים**, יז, תשע"ב, קא-קז.
- כדי שהמרור החריף לא יפליט בליעת חמץ, יש עצה ללעוס לפני כן גזר או ירק לא מבושל.
113. תרומת דם בערב יום טוב. הרב נתן בן סניור. **בית הוראה אהבת שלום**, או"ח, 603.
- אסורה, ובמיוחד בערב שבועות. -בעמ' 609-611 כתב הרב יוסף משדי על עישון סיגריה אלקטרונית ביום טוב, כי פוסקי זמננו הכריעו שכל עישון מסוכן ומזיק לבריאות.
114. חימום מים ביום טוב לצורך רפואי. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ו, 208.
- מותר לחמם מים כדי לנקות לילד את עיניו הסגורות בגלל דלקת. -בעמ' 236 החמיר שלא לעשן בתשעה באב, ובמקום צורך גדול אפשר להקל רק אחרי חצות ובצינעה. -בעמ' 309-310 לא הצריך להטביל נרגילה.
115. רפואה ביום טוב שני. הרב מרדכי קנר. **קול התורה**, עט, תשע"ה, קצד-רא.
- מקילים בעניי רפואה ביום טוב שני, כגון להסיק תנור לחימום בית קר.
116. שתית העשן שמוצצים אתו דרך קנים חלולים ביום טוב. הרב מרדכי הלוי. **דרכי נועם**, או"ח, סי' ט, עמ' טו-יט.
- טעמים לביסוס מה שנהגו להיתר.
117. סיגריות העשויות מגליצרין. הרבנים נתן ירמיה גולדשטיין וצבי אורטנר. **קובץ עץ חיים**, יז, תשע"ב, רא-רט.
- הראשון סבור שאין בהם חשש איסור ומותרים לגמרי, והשני מצדד להחמיר. -בעמ' שפא-שפט ביאורי הרב הלל יהושע מרדכי יעקובוביטש על המאמר טוב שברופאים לגיהנום.
118. תספורת בשלושת השבועות לרפואה. הרב יעקב בן נאים. **בית הוראה אהבת שלום**, או"ח, 558.
- מותרת לאשכנזי כשיש לו מחלת עור בראש. -בעמ' 577 סדר הרב שלום ידידיה זעפראני את דיני מעוברת ומניקה בצום תשעה באב שנדחה ליום ראשון. -בעמ' 578 הורה הרב אריה ליב גולדברג לחולה שצריך לאכול בתשעה באב ליטול ידיו עד הפרק. -בעמ' 579-580 ענה הרב יעקב בן שמעון למעוברת שהפילה והוולד עדיין בתוכה, שלא תצום בעשרה בטבת. -בעמ' 581-582 לא הקל הרב יעקב חכים לעוברת במעון לאכול בעשרה בטבת, רק אם תרגיש סחרחורת או כאב עינים. -בעמ' 598 השיב הרב יעקב שילוני על סיגריה אלקטרונית ועירוי נוזלים דרך הוריד בתענית.
119. ברכת שהחיינו למעוברת או חולה בימי בין המצרים. הרב אדיר הכהן. **ויען הכהן**, ח"א, סי' מא, עמ' רסו-רסט.
- כשרוצים לאכול פרי חדש מותר להם, ויברכו תחילה שהחיינו.

120. שתית יין כתרופה בתשעת הימים. הרב אלחנן נפתלי פרינץ, **אבני דרך**, ח"ח, 287.
לצורך בריאות החולה יש להקל. בעמ' 303 התיר ביום כיפור לסובלים מכאבי רגלים ללכת במדרסים מצופי עור. בעמ' 315 הביא את דעת הפוסקים שילד מרטיב יישן בסוכה. בעמ' 317 פטר רופא מסוכה אם זה יפריע לתפקודו. בעמ' 327 לא התיר לחולה להדליק ביום הראשון שמונה נרות. בעמ' 329 אסר לחיילים להדליק נרות חנוכה בסיגריות.
121. מעוברות ומניקות בצום תשעה באב ויום הכיפורים. הרב פרופ' דב פרימר. **אסיא**, צז-צח, תשע"ה, 5-10.
ההוראות ההלכתיות של פוסקי דורנו.
122. תענית למעוברת בזמן הזה. הרב אהרן יהודה גרוסמן. **ודרשת וחקרת**, ח"ה, או"ח, סי' צג, עמ' קכח-קל.
אשה חלשה שצמה קשה וכבר הפילה פעם לא תצום בתשעה באב, וביום כיפור תשתה שיעורים.
123. מעוברת ומניקת בצום תשעה באב. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ז, סי' צג, 215-217.
בכל מקרה צריך שאלת חכם, וההוראה היא במעוברת שמרגישה חולשה רבה שלא תצום. גם במניקת פעמים שיש להקל.
124. נטילת קלי צום בשבת שלפני תשעה באב. הרב נחמן יחיאל מיכל שטיינמן. **משיב נבוני**, ח"ד, סי' יח, עמ' עב-עד.
מותר ליטול קלי צום בערב יום כיפור ובערב תשעה באב, ואין בזה משום רפואה בשבת או הכנה משבת לחול.
125. בליעת כדור ביום כיפור לכלה לצורך סידור הוסת. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ז, סי' קא, 230-233.
כשמתחנת בין כיפור לסוכות מותר לה לקחת את התרופה. נספחת תשובת הרב שלמה שלזינגר שמתיר כשהכדור עטוף בנייר דק, ואז אין זה דרך אכילה.
126. חולה ביום הכיפורים. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ו, 249-253.
חולה סוכרת יבצע את הבדיקות ביום כיפור בשינוי או אם יש גוי. חולה שצריך לאכול לא יקדש, ויברך ברכת המזון. בעמ' 258-260 הביא את דעות הפוסקים אם מותר לנגב את המשקפים בסדיני הסוכה.
127. צום יום הכיפורים לחולי סוכרת. ד"ר מאיר פרנקל. **אסיא**, צז-צח, תשע"ה, 11-25.
סקירה רפואית על סוגי המחלה, והיבטים הלכתיים אם הצום חיוב או איסור. תגובת הרב אליקים ונגר, צט-ק, תשע"ו, 185.
128. ש"ץ חולה שצריך לבלוע ביום כיפור כדורים שלמים בלי מים. מונחי. **ארחותיך למדני**, ח"ג, סי' סו, עמ' קפז-קפט.
מותר לש"ץ זה להתפלל בעד הקהל ביום כיפור. בס"י סז עמ' קפט-קצא מבאר איך התירו לסוך חטטין ביום כיפור הגם שנראה כמכוין לרפואה, כי אין לחוש בזה לגזירת סממנים או למראית עין.

129. לבישת משקפי זהב ביום הכיפורים. הרב בצלאל שטרן. **בצל החכמה**, ח"ו, סי' ג, עמ' ו-ז.
- מותר ללבוש משקפים במסגרת זהב ושעון זהב ביום כיפור. -בסי' קכג עמ' קעב
התיר להחזיר זכוכית של משקפים למסגרתה בשבת.
130. מצוות עשה של לולב ושופר בחולה שאין בו סכנה. מונחי. **ארחותיך למדני**, ח"ג, סי' ע, עמ' קצג-קצז.
- מן הדין פטור מקיום המצוה כשקשה לו לקיים אותה, אבל כשקל לו עליו לקיים.
131. הורדת הפיטם על ידי מעוברת באתרוג של שביעית. הרב משה ברנסדורפר. **קול התורה**, עט, תשע"ה, 59-60.
- מותר למעוברת לקיים בהושענא רבה את המנהג לנגוס הפיטם עד התחלת הפרי.
132. יולדת הנמצאת בבית החלמה, ובעלה בבית הוריו. הרב נתן בן סניור. **בית הוראה אהבת שלום**, אר"ח, 687.
- כל אחד חייב להדליק נר חנוכה במקום שנמצא. -בעמ' 706 השיב הרב אריה ליב גולדברג על קריאת המגילה לאחר המדבר ושומע מעט. -בעמ' 777 ענה הרב יעקב שילוני שבאמירת תהילים על שני חולים, עולה לשניהם אמירת קרע שטן פעם אחת. -בעמ' 778-780 השיב הרב יוסף משדי על כניסה לחדר אוכל או חדר המתנה בבית חולים כשיש שם מראות אסורים.
133. רופא שיכול בחנוכה או להדליק נרות או לומר הלל. הרב אהרן יהודה גרוסמן. **ודרשת וחקרת**, ח"ה, אר"ח, סי' צח, עמ' קלג-קלד.
- אמירת הלל שמעיקר הדין עדיפה על הדלקת נרות שהן פרסומי ניסא.
134. נכה שאינו יכול לעשות פעולות בעצמו, ורוצה לקיים מצות נר חנוכה על ידי הגוי שמשרתו. הרב אבישי טהרני. **ווי העמודים**, ח"א, אר"ח, סי' יז, עמ' צו-קד.
- יכול הגוי שמשרתו להדליק עבורו כי יד הפועל שנשכר לכך כדי בעל הבית, והנכה יברך.
135. קריאת פרשת שקלים או זכור במחלקות בית החולים. הרב אבישי טהרני. **ווי העמודים**, ח"א, אר"ח, סי' יט, עמ' קח-קיט.
- אין להנהיג שרק אחד יעלה בכל מחלקה מחשש ברכה לבטלה, ועל כן מי שיכול ילך לבית הכנסת שבבית החולים, ומי שאינו יכול הרי הוא אנוס ופטור.
136. משלוח מיני מתיקה למי שלא יכול לאוכלם מטעמי בריאות. הרב אדיר הכהן. **ויען הכהן**, ח"א, סי' נט, עמ' שכו-של.
- שלח מיני מתיקה לחולה סוכרת יצא ידי חובה מכיון שראויים לבני ביתו, ואם הוא גר לבדו ישלח מאכלים שראוי לאוכלם כגון מאפים בלי סוכר ויצוין זאת.
- ד. איסור וטהרה**
137. חולה שיש בו סכנה אם הוא בר זביחה. הרב יונה זאב הלפרט. **שו"ת מראה ריאה**, ח"א, סי' ב, עמ' ב-ג.
- איננו יכול לשחוט כי מותר בנבילה וטריפה, וכמו בזקן ושיכור הגם שאומרים שברי להם שלא דרסו.

138. עישון בין שחיטה לשחיטה. הרב יונה זאב הלפרט. **מראה ריאה**, ח"א, סי' עד, עמ' קכא-קכח.
- הרב מדאברא פסל שוחט שהפסיק בעישון בין שחיטה לשחיטה, ואין זה נכון כי גם שוחטים יראים נוהגים כן מבלי להסיח דעתם.
139. בהמה שדקרו בבטנה לצורך רפואה. רבי צבי אלימלך שפירא. שו"ת **צבי לצדיק**, סי' יח, עמ' קצד-ר.
- בספק טריפות יש להחמיר, ואין להשהותה או למוכרה לגוי. -בסי' כה עמ' רמו-רנב השיב על תפילין לאיטר שהרגיל עצמו לכתוב בימין ושאר מעשיו בשמאל. -בסי' ח עמ' קמג-קמו יישוב השגה על דברי זקנו בספר דרך פקודיך, בענין בן ערל מחמת חולי אם מעכב בקרבן פסח. -בסי' לז-לח עמ' שי-שטו ענה על דין קדימה בחליצה של פנוי או סומא בעין אחת.
140. חתך אצבעו ונכנס דם לתוך המרק. הרב אריה ליב גולדברג. **בית הוראה אהבת שלום**, יו"ד, 11.
- יוציא את מה שניכר לעין ויאכל את המרק. -בעמ' 24 ענה לחולה על לקיחת תרופה שאינה כשרה. -בעמ' 12-14 כתב הרב יוסף שוב שהמצחצח שיניים ויצא דם על המברשת, לא יכניסה שוב לפיו עד שישטפנה. -בעמ' 24 השיב הרב שלום ידידיה זעפראני לילודת על המתנה בין בשר לחלב.
141. המתנת שש שעות בין בשר לחלב ביולדת. הרב שלמה ידידיה זעפראני. **יבא ידיד**, ח"א, יו"ד, סי' יא, עמ' קכד.
- דינה כחולה שאין בו סכנה, ודי לה בהמתנת שעה אחת. -בסי' כ עמ' קלד התיר הרב מרדכי גרוס לבדוק אלרגיה למזון מסוים על ידי נדנוד שרשרת. -בסי' לא עמ' קמט התיר לאשה שנשרו גבותיה לעשות איפור קבוע שמחזיק שנים אחדות, אלא שדעת הרב יוסף שלום אלישיב לא היתה נוחה מזה שכן אפשר בצביעת המקום. -בסי' לז עמ' קנה השיב שבדיקה פנימית אצל רופאת נשים אינה מטמאת כל שלא פתחה את צואר הרחם.
- 141א. "קוביות" בשיניים לענין בשר בחלב. הרב אשר שקאני. **אמונת עתיך**, 106, תשע"ה 31-32.
- קוביות השיניים אינן נעשות בשריות ע"י אכילת בשר, אך צריך לנקותן היטב בין אכילת בשר לאכילת חלב ולהפך.
142. מעוברת שסובלת מצרבת. הרב אהרן יהודה גרוסמן. **ודרשת וחקרת**, ח"ה, יו"ד, סי' ד, עמ' קמז-קנ.
- מעוברת שסובלת מאד מצרבת יכולה חד פעמית לשתות חלב אחרי בשר כעבור שעה.
143. התרת נדרים בחולה שרוצה להמתין שעה אחת בין בשר לחלב. מונחי. **ארחותיך למדני**, ח"ג, סי' פ, עמ' רכה-רכו.
- אשכנזים צריכים התרת נדרים להתיר את מנהגם שמשום פרישות, אבל לספרדים הממתינים שש שעות מן הדין מותר לחולה גם בלי התרת נדרים.
144. בשר המיוצר מתאי גזע. הרבנים יעקב אריאל ויהודה בצלאל שפיץ. **תחומין**, לה, 196-192.
- מטעמים הלכתיים יש לשלול את הצעת צבי רייזמן להתירו באכילה.

145. השימוש בתרופות סירופ למיניהן ללא השגחה. הרב ישראל בלסקי. **שלחן הלוי**, ח"א, סי' יח, עמ' שעח-שפ.
- איסור גמור להשתמש בהן בגלל תערובת גליצירין ואמולסיפייר, מה גם שכיום מצויות תרופות כאלו בכשרות ובהשגחה.
146. סמי רפואות שיש בהם ממאכלות אסורות. הרב אברהם יונה שורץ. שו"ת **אבני ברזל**, ח"ג, סי' מט, עמ' סח-סט.
- יש כמה אופנים וצדדים להקל לחולה שאין בו סכנה ליטלם, ואסור להחמיר בזה.
147. וזלין ומשחת שיניים שאינם כשרים. הרב אלחנן נפתלי פרינץ, **אבני דרך**, ח"ח, 349.
- יש צורך בכשרות, ובדיעבד כשאין לו אחרת יכול לצחצח במשחת שיניים חסרת הכשר. -בעמ' 351 התיר לקחת תרופה לניקוי קיבה העשויה מחלב עכו"ם כשאין לו תחליף.
148. אכילת שליא של אשה בעין או בתערובת לצורך סגולי. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ו, סי' כה-ל, עמ' קכו-קמו.
- אין לאכול מהשליא עצמה או מערלת תינוק לצורך רפואי גם משום כל תשקצו, אבל בתערובת קל יותר ומותר.
149. אכילת שליה. צבי רייזמן. **רץ כצבי**-עניני נשים, ח"א, שיא-שכא.
- אין חיוב לקבורה, ומותר להשתמש בה ולאכול ממנה לצרכים רפואיים.
150. עישון קנבים (מריחואנה). הרב שלום טויל. **בית הוראה אהבת שלום**, יו"ד, 107.
- אין לעשן, וראוי להימנע מזה בכלל. -בעמ' 174 התיר הרב שלום ידידיה זעפרני לבדוק אלרגיה על ידי החזקת שרשרת זהב עם תליון, כשלרפואה הרגילה אין מה לומר. -בעמ' 185 אסר הרב יעקב שילוני ללקט שערות לבנות מתוך השחורות גם אם אינו עוקרם משורשם כשמתכוין להתיפות ולא כמתעסק. -בעמ' 186 ענה הרב אריה ליב גולדברג שמותר להסיר את שער החזה במספרים ולא בתער. -בעמ' 187 השיב הרב נתן בן סניור שאין להסיר את שער הרגלים בשעוה או סם כעין תער, ומותר רק במקום חולי כגון שיש לו חטטים. -בעמ' 188-194 תשובת הרב יוסף משדי להתיר ניתוח פלסטי לקיצור החוטם לנוי.
151. סיגריות אלקטרוניות. הרב משה ראטה. **גינת ורדים**, כג, תשע"ה, יג-יד.
- יש בהם קדושת שביעית, וחולק עליו אביו הרב יחזקאל הסובר שמותרות.
152. סיגריות שהיו תחת המיטה. הרב רחמים משה שעיו. **מחקרי ארץ**, ח"ה, יו"ד, סי' ו, עמ' רסא-רסב.
- לכתחילה לא יניח סיגריות תחת המיטה שישן עליה בחצות הלילה, ובדיעבד לא נאסרו. יותר יש לחשוש לנזק שעשן הסיגריות גורם לגוף האדם.
153. בישול משרתת עכו"ם אצל זקנה ביותר על ידי להבה קיימת. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ו, סי' לא-לג, עמ' קמח-קס.
- כשמדליקה מאש קטנה שנעשתה על ידי ישראל בבית ישראל אין זה בישולי עכו"ם ומותרים המאכלים וכל שכן הכלים.

154. השתחוויה על הארץ בעשית התעמלות. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ד, סי' רלט, עמ' תקב-תקג.
- מותר לשכב על הארץ בפישוט ידים ורגלים, אבל לא יכניסו תרגיל התעמלות זה לתלמודי תורה.
155. התעמלות כשמשותחה בפישוט ידים ורגלים. הרב אהרן יהודה גרוסמן. **ודרשת וחקרת**, ח"ה, או"ח, סי' כח, עמ' מ-מא.
- איסור תורה להשתחוות על הרצפה, ויעשה את ההתעמלות על מחצלת.
156. אברך בן עשרים שהלבינו שערותיו כאדם זקן. הרב נחמן יחיאל מיכל שטיינמן. **משיב נבונים**, ח"ד, סי' לב, עמ' קכג-קכח.
- אסור לצבוע או ללקט את השערות הלבנות גם לא בתרופות, אבל יש להתיר תרופה נגד נשירה המועילה גם שהשערות יחזרו לשחרות.
157. העברת שער בית השחי והערוה. הרב עזרא ניסן. שו"ת **אור עולם**, ח"א, סי' ל, עמ' קעה-קעז.
- בעל תשובה שהיה רגיל לקצר את שיער בית הערוה, וכעת כשנודע לו מאיסור לא ילבש מצטער, יש כמה צירופים להתיר לו לקצר אפילו במספרים.
158. קטן התולש שערות לבנות מתוך שחורות. הרב יהודה שיש. **מכון הוראה ומשפט**, ח, תשע"ה, רעט-רפא.
- יש כמה טעמים לאסור, וצריך למחות בבתו הקטנה העושה זאת.
159. סידור גבות לגבר. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ז, סי' קכט, 300-301.
- כשמראהו מפריע לו מאד יסדר זאת בעצמו, אך לא בגילוח מקצועי.
160. בעל תשובה שמתבייש בכתובת הקעקע שעל גבו ורוצה לקעקע עליה פעם נוספת בצבע הגוף. הרב יאיר חדאד. **דבריך יאיר**, ח"ה, סי' לט, עמ' רכד-רכט.
- יש צדדים להקל, אבל עדיף שיעשה בדרך איפור קבוע ומוטב על ידי גוי.
161. כתובת קעקע שעשויה לזמן מסוים ולא נשארת לעולם. הרב פנחס אברהם מייערס. **דברי פינחס**, ח"ב, סי' ס, עמ' שטו-שכ.
- כתובת קעקע המתקיימת זמן ממושך אסורה הגם שאפשר להסירה במכונת ליזור. אין לנשים לעשות איפור קבוע על ידי החדרת פיגמנטים צבעיים מתחת לעור כגון לריסים.
162. טהרת נשים לקרבן פסח-שימוש באמצעים פרמקולוגיים. הראל דביר. **אסיא**, צה-צו, תשע"ה, 125-134.
- יתכן ונשים יצטרכו ליטול גלולות לדחית המחזור כהכשרה למצות קרבן פסח.
163. צניחת רחם (חולי הפארפאל). הרב גיא מור. **ויען שמואל**, יח, תשל"א-תשמ"א.
- בירור סוגית הגמרא עם המפרשים והפוסקים בענין זה.
164. וסת הגוף. הרב אליעזר בן פורת ופרופ' פסח קליימן. עם נספח של הרב ד"ר מרדכי הלפרין. **אסיא**, צה-צו, תשע"ה, 151-164.
- מהי וסת הגוף בהלכה ובמציאות.

165. לקחה כדורים למניעת הריון וראתה דם מיד אחרי התשמיש. הרב נחמן יחיאל מיכל שטיינמץ. **משיב נבונים**, ח"ד, סי' לג, עמ' קכח-קל.
- צריכים כפרה על עוונם, ובדורנו שקשה להתענות יפרו בממון בהתעצות עם מורה הוראה שמכירים. בס"י לד עמ' קל-קלב הורה שרב אחד טימא מראה אדום ורב שני אמר שתבדוק אם אין לה שם מכה וטיהר אותה, שאין בזה משום חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר.
- 165א. הרגשה – מהי? הרב ד"ר מרדכי הלפרין. **אמונת עתיד**, 105, תשע"ה. 27-28.
- דיון בשאלה אם "הרגשה" היא סיבה או סימן. ואם היא סימן, סימן למה?
166. מי שהיה רגיל שדם יוצא מאמתו, ומצא כתם אחר התשמיש. הרב עזרא ניסן. **אור עולם**, ח"א, סי' לד, עמ' רט-ריד.
- מאחר שכבר נתרפא מזה חודשיים, תולים את הדם באשה וטמאה. בס"י מו עמ' רצג-שג השיב על חציצה בציפורן שפירשה.
167. דין פולטת שכבת זרע שסותרת מנינה בהזרעה תוך רחמית IVI כשמבוצעת בשבעה נקיים. ד"ר יעקב רבינוון. **אסיא**, צה-צו, תשע"ה, 143-135.
- כולל תשובת הרב עובדיה יוסף להתיר.
- 167א. פולטת ש"ז – מציאות והלכה. הרב ד"ר מרדכי הלפרין, **אסיא** צה-צו, תשע"ה 144-150.
- המציאות ברורה מאד לשיטת ריש לקיש וצ"ע לשיטת החולקים. תגובת הרב אהרן זלניק, צט-ק, תשע"ו, 186.
168. הפסק טהרה וטבילה עם התקן הנובורינג. הרבנים אשר וייס ומשה שאול קליין. **ישורון**, לא, תמא-תמו.
- הראשון אינו מקל כל עוד לא נערכו בדיקות נוספות, והשני הורה להצריך שוב שבעה נקיים וטבילה שנית.
169. אשה שיש לה מכה באותו מקום ומצאה דם. הרב אריה ליב גולדברג. **בית הוראה אהבת שלום**, יו"ד, 212.
- פרטי ההלכות מתי תולים במכה. בעמ' 218 ענה הרב יצחק חיים שרבאני שבהכנסת או הוצאת התקן יש פתיחת המקור וטמאה. בעמ' 225-226 פסק הרב יוסף שוב שכדורים למניעת וסת אינם עוקרים את הוסת הקבועה. בעמ' 239 ענה הרב אברהם זכותא שהלוקחת כדורים אחרי הביוץ יש לה לחוש לווסת הקודמת עד שיעברו שלוש פעמים, והמיקל גם קודם לכן יש לו על מי לסמוך. בעמ' 240 הורה הרב יעקב שילוני ממתי חוששים לווסת של המפסיקה ליטול גלולות. בעמ' 242-245 תשובת הרב שלום טויל להקל לזקנה בת שמונים שעברה בדיקה פנימית ברחם לא לטבול. בעמ' 297-298 השיב הרב יוסף שוב על צילום הרחם בז' נקיים ולא נמצא דם שטהורה. בעמ' 301-303 ענו הרבנים שלום טויל ונתן בן סניור על לבישת בגדי צבעונים בז' נקיים לאשה שיש לה התקן.
170. טבילה אחרי ניתוח להוצאת רחם. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ז, סי' קלא, 304-303.
- אם היתה נדה מקודם לכן תספור שבעה נקיים, אבל בעתיד לא תצטרך אם ברור שהוציאו את כל הרחם. בס"י קלב, 305-306, הורה שבעל סומא אינו צריך להניח היכר כשאוכל עם אשתו, ומוטב שבעת נידתה תשנה את מקומה ליד השולחן. בס"י קלד, 309-310, התיר לבעל להוליך את היולדת בכסא גלגלים,

- ואין זו ממש נגיעה שיצטרך לחפש משהו אחר שיעשה זאת. -בסי' קעו, 410, התיר לאשה לנסוע ברכב עם הנהג ללדת ללא חשש יחוד.
171. הפילה רוח או ילדה בניתוח קיסרי. הרב בצלאל שטרן. **בצל החכמה**, ח"ו, סי' עט, עמ' קיח-קיט.
- היא בחזקת מסולקת דמים כ"ד חודש.
172. חציצה בטבילה. הרב אהרן יהודה גרוסמן. **ודרשת וחקרת**, ח"ה, יו"ד, סי' מג-מה, עמ' קצח-רא.
- קל היום להוריד את הגבס ולהחזירו, ולכן אין להקל לה לטבול עם הגבס. מחטים של דיקור סיני חוצצים אם הם נראים מחוץ לאוזן. -צינור הזנה לקיבה אינו חוצץ במיוחד כשיש עליו פקק.
173. חציצה בדבר שאינה יכולה להסיר מחמת הכאב. הרב אברהם יונה שורץ. **אבני ברזל**, ח"ג, סי' כט, עמ' מג-מד.
- דעות פוסקי זמננו אם יכולה לטבול כשאינה יכולה להסיר רטיה שעל גבי מוגלה שנוצרה על מקום הזריקה.
174. סתימה זמנית בשיניים. הרב עוזי מימון. **ויען שמואל**, יז, עמ' רמא-רסא.
- מתיר טבילה בסתימה זמנית כהשגה על ספר נחל איתן, עם תשובת מחברו הרב אביחי נחום.
175. עשו לה סתימה זמנית יומיים לפני הטבילה ושכחה וטבלה. הרב נחמן יחיאל מיכל שטיינמן. **משיב נבונים**, ח"ד, סי' לח, עמ' קמא-קמג.
- כשהיתה עם בעלה אפשר לסמוך על המקילים בסתימות זמניות ולא להצריכה לטבול שנית.
- 175א. פריוצ'יפ ודיני חציצה. הרב אשר שקאני. **אמונת עתיד**, 105. תשע"ה 28-29.
- לאור דברי הפוסקים, אין בפריוצ'יפ משום חציצה ובפרט שהחומר בלוע בתוך בשר החניכיים.
176. עדשות מגע לענין חציצה. הרב אלחנן נפתלי פרינץ, **אבני דרך**, ח"ח, 362-363.
- לכתחילה עליה להסירם, ובדיעבד עלתה לה טבילה. -בעמ' 364 הביא את הפוסקים שריסים מלאכותיים העשויים לנוי ומחזיקים לפרק זמן-אינם חציצה.
177. אשה שרגילה להסיר את השערות שבפניה. הרב יוסף שוב. **בית הוראה אהבת שלום**, יו"ד, 317.
- בדיעבד אינה חציצה. -בעמ' 334 ענה הרב אברהם גולדברג לאשה שעברה ניתוח בחניכיים ורופא צריך להוציא את התפרים שהם חציצה, אך מקובל להקל אם יש עוד שלושים יום עד שיוציאו. -בעמ' 335-337 פסק הרב שלום טויל שתפירות בתוך הפה הנמסות לאחר זמן אינן חוצצות בטבילה. בסתימה זמנית רגילים להקל כשקיימת שלושים יום, ובשעת הדחק מקילים כשקיימת שבעה ימים. -בעמ' 350 התיר הרב אריה ליב גולדברג לטבול כדי להתיר קריבות כשאסרוה הרופאים בתשמיש, אך לא בעונת הוסת.

ה. נדרים, מילה

178. נכריה שנשבעה שאם תבריא תתגייר. הרב יצחק זילברשטיין. **קול התורה**, פ, תשע"ה, שיד-שיז.

הבריאה ממחלתה וניסתה להתקרב אלא שרפו ידיה, מצוה על היהודים שליווה להשפיע עליה שתקיים את שבועתה ותתגייר על אף הקושי.

179. חתן ספרדי שנשבע בחופה שלא ישא אשה על אשתו וחלתה. הרב רחמים משה שעיו. **מחקרי ארץ**, ח"ה, אה"ע, ס' א, עמ' שה-שז.

כשחלתה באופן שאינה יכולה לשמשו יעשה התרה לשאת אשה אחרת עליה. בחו"מ, ס' יב, עמ' שמו, השיב על גנב רכב ששם לב כי מאחוריו תינוק מחוסר נשימה והביאו לבית חולים, שאם בזמן הפריצה החל בהצלה פטור מלשלם על שבירת הדלת.

180. לנדור שלא לעשן. הרב שלום ידידיה זעפראני. **בית הוראה אהבת שלום**, יו"ד, 377. זוהי הנהגה טובה אם הוחזק לקיים כשנודר לזמן מוגבל. בעמ' 378 התיר הרב נתן בן סניור עישון סיגריה אלקטרונית למי שנדר שלא יעשן מעתה ועד עולם.

181. גביר שהגיע מקוסטנטינה, וכשחלה מאד המליץ לו רופא ערל לשאת אשה נוספת לרוקן זרעו. הרב מרדכי הלוי. **דרכי נועם**, יו"ד, ס' כו, עמ' צג-צו.

הריפוי נמצא בדוק, ולכן מחמת סכנת נפשות יש להתיר לו את שבועתו לאשתו הראשונה שבמרחק.

182. קימה בפני אב סומא או חולה אלצהיימר. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ז, ס' קלח, 317-318.

חובה על הבן לקום לפני אביו גם אם אינו רואה או מרגיש בכך. - בס' קעב, 401-403, הורה להקדים זקן לאשה בעליה לאוטובוס.

183. טיפול פסיכולוגי וכיבוד הורים. הרב נפתלי בר אילן. **אסיא**, צה-צו, תשע"ה, 111-124. כולל פסקי הרב יצחק זילברשטיין ומכתב הרב אביגדור נבנצל.

184. איסור להתרפאות בדברי תורה. הרב אברהם נפתלי ביין. **אור ישראל**, סט, תשע"ה, רחצ-דש.

מנהג כל ישראל ללמוד תורה ולקרוא תהילים עבור חולה שיתרפא.

185. תינוק שהיה לו חום קודם מילתו. הרב יוסף שוב. **בית הוראה אהבת שלום**, יו"ד, 446.

יש להמתין שבוע ימים מזמן ירידת החום לגמרי. בעמ' 470 ענה הרב שלום ידידיה זעפראני שחדר כושר צריך מזוזה, ויקבע בלי ברכה. - בעמ' 551-554 ביאר שבדרך כלל יש לדרוש ברופאים, פרט לבני עליה מעטים. - בעמ' 607-608 פירט הרב שלום טויל באיזה אופן יוכל כהן לבקר בבית החולים את סבו החולה.

186. ילד שנימול בשעת הניתוח על ידי רופא מומר. הרב יצחק שמואל שכטר. שו"ת **ישיב יצחק**, חל"ז, ס' מו-מז, עמ' רכא-רכח.

ילד שנולד עם בעיות רפואיות ובאמצע הניתוח על ידי רופא שאינו שומר תורה ומצוות ביצע בו ברית, צריך להטיף דם ברית שנית בלי ברכה, ועדיף לצרפו לברית של בן אחר ולכוין גם עליו.

187. ברכת שהחיינו בברית מילה לילד עם תסמונת דאון. הרב יונה מצגר. **אבני דרך**, ח"ו, 387-388.
- יברך האב שהחיינו על שמחת המצוה, ודלא כהחולקים.
188. מתו אחיו מחמת מילה. הרב בצלאל שטרן. **בצל החכמה**, ח"ו, סי' קי, עמ' קנד-קנו. כשהבן הראשון חי ומתו השני והשלישי ימולו את הרביעי.
189. צהבת ילודים בברית מילה. אבישי גרינצייג. **בדר**, 29, תשע"ה, 41-27. אין מניעה למול תינוק שאובחנה אצלו צהבת פיזיולוגית אפילו ברמות גבוהות, כשרופא בקי מאשר שאין כל סכנה למולו בזמנו. כשהוצרכו להחליף את דמו, יש להמתין שבעה ימים אחרי הבראתו. פעמים יש צורך בשאלת חכם אם להמתין שבעה ימים או לא.
190. האם מותר למוהל לדחוק את עור הפריעה למטה, או מחויב לקורעו בציפורן. הרב מנחם זכריה זילבר. **מאזני צדק**, ח"ד, י"ד, סי' י-יג, עמ' קפד-רט. ישתדל המוהל לקרוע בציפורן גם אם לא נשאר מהעור התחתון רק מעט ואפילו בשבת.
191. ברית מילה באמצעות מכשיר לייזר המחובר לקרקע. איתי מרקוביץ. **אסיא**, צה-צו, תשע"ה, 186-165.
- בירור דעות הפוסקים שהמילה צריכה להיעשות בתלוש. -בעמ' 189-187 הערות הרב אהרן יהושע צוקר על שני מאמרי הרב אליהו סולובייצק באסיא. -בעמ' 230-229 דברי ד"ר חנה קטן אם לחסן את הבנות נגד וירוס הפפילומה.
192. גיור גוי החולה בהמופיליה. הרב אשר וייס. **קובץ עץ חיים**, כג, תשע"ה, קעג-קעט. יש למולו בקרן לייזר, וראוי שהמנתח יטיף ממנו טיפת דם.
193. גיור חרש. הרב יצחק יוסף. **בית הלל**, נ, תשע"ה, פה-פז. הוראות אם וכיצד לסדר גיור חרש וחרשת.
194. נכה שאינו יכול לעמוד בקביעת המזוזה. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ו, 404. יכול לקבוע את המזוזה בשיבה. -בעמ' 430-429 ביאר את הצדדים אם על הרופא להימנע מלהודיע לחולה שמצבו אנוש, או שמותר לו כדי שישתף פעולה בריפוי.
195. פדיון הבן לתינוק שהיה באינקובטור. הרב בניהו דיין. שו"ת **דברי בניהו**, חכ"ב, סי' ע, עמ' תכא-תכז. אין לפדותו עד אחרי שלושים יום משיצא מהאינקובטור, גם אם משקלו לא איפשר עדיין לעשות לו ברית מילה.
196. פדיון הבן למי שנולד לרווקה מהזרעה מלאכותית. הרב בניהו דיין. **דברי בניהו**, חכ"ב, סי' עא, עמ' תכז-תלח. האם אינה חייבת, ואם הסבא או בית דין פודים אותו לא יברכו. יעשו לו טס שיזכיר לו כשיגיע לגיל י"ג לפדות את עצמו אחרי הבירור שהזרע אינו מכהן או מלוי.
197. נאמנות מילדת עכו"ם על הוולד כמו ישראלית. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ו, סי' צב-צז, עמ' תא-תכא. כשילדה בבית חולים עם עוד יולדות נאמנת מילדת עכו"ם לומר מי הבכור משני התאומים, יותר מסתם אשה שהיתה שם.

198. השתמשות בפרי שביעית למלוגמא. הרב יוסף ליכרמן. **המאור**, תסד, תשע"ה, עב. אין לחתוך בצל לרפואה להניחו בלילה סמוך לראשו, משום הפסד פירות שביעית.
199. תרופות מצמחי בר בשביעית. הרב יעקב אפשטיין. **אמונת עתיד**, 106, תשע"ה, 74-69. אין קדושת שביעית בירק בר המשמש לרפואה בלבד, ומספק יש לשמור על דיני קדושת שביעית: ביעור בזמנו ואיסור סחורה.
200. הזנת חולה בפירות שביעית שלא דרך פיו. הרב יהונתן וינר. **מוריה**, ת-תב, תשע"ה, שכה-שלא.
- רבנים שונים נחלקו בחולים שאינם יכולים לאכול כרגיל, אם אפשר להאכילם דרך הגרון או ישיר לקיבה. -בעמ' תיא-חיד כתב הרב יאיר אבידן על דעת הגר"א בענין ורפא ירפא.
201. גילוי מחלת הזולת כגון שחפת או איידס לטובת הציבור. הרב אבישי טהרני. **עמודי משפט**, ח"ב, חו"מ, סי' יד, עמ' קנג-קסז.
- יש חרם דרבנו גרשום שלא לגלות סוד חבירו משום צינעת הפרט, אבל משום שלום הציבור מותר לגלות, או לממונים עליו.

ו. רפואה, השתלות

202. **נשמת אברהם** א-ד. מהדורה שלישית מורחבת. פרופ' אברהם סופר אברהם. ירושלים תשע"ד, וכרך חמישי הוספות ותיקונים למהדורה השנייה, 32, רסב עמ'.
203. **אנציקלופדיה הלכתית רפואית** א-ז. מהדורה חדשה מורחבת מעודכנת ומתוקנת. פרופ' אברהם שטינברג. ירושלים תשס"ז.
204. **אסיא** יג, על השתלת איברים ופוריות. תש"ע, 516, 17 עמ'; יד, על מדע אתיקה ורפואה. תשע"ג, 528, 14 עמ'.
205. **דילמות רפואיות**. הרב עדי כהן. קרית יערים, מעגלי יושר, תשע"ה, 352 עמ', הקדמה. בסוף שלמי תודה לאלו שסייעו לו לברר דעת תורה על הבעיות האתיות שבזמננו. מהדורות קודמות בתשנ"ט ובתשס"ד.
206. **רפואה שלמה**, רפואה טבעית. ציון ישראל ושמואל כהן. (ישראל תשע"ה), 2, 366 עמ'. מסודר לפי א"ב שמות המחלות והבעיות, עם תוכן וביבליוגרפיה.
207. **רופא הנפשות**, לקט דברי אמונה ומוסר מהכתבים הרפואיים לרמב"ם, בתוספת פירוש מהרב שלמה אבינר. ערך אוריה לוי ירושלים, ספרית חוה, תשע"ה, 297 עמ'. ששה שערים: מוסר ומידות, חידוש העולם, לימוד ולומדים, בירורי אמונה וחכמה, נפש האדם, על הרמב"ם ומשנתו, ביבליוגרפיה.
208. **רפואת הרמב"ם** במבחן המדע בן זמננו. פרופ' חיים גמליאל. קרית אונו, מכון משנת הרמב"ם, תשע"ד, 531 עמ', הקדמות, נספחים, מקורות.
209. **אביעה רפואות**. לקט רפואות מגדולי הדורות לכל סוגי המחלות. הרב אדיר עמרזני. מהדורה תשיעית. (ירושלים תשע"ה?).
210. **מוקד ה.ר.ב.**, מענה הלכתי רפואי בינלאומי בראשות ובהכוונת הרב משה שאול קליין מבני ברק. עלון מס' 1. ירושלים, אלול תשע"ה, 4 עמ'.
211. שביבים מדרכו והנהגתו של הרב עובדיה יוסף בעניני רפואה והלכה. הרב מרדכי הלפרין. **בית הלל**, ג, תשע"ה, רג-רה.
- תגובותיו המדורות על הקפאת זרע ועל מוות מוחי.

212. מפתח מועד למאמרי רפואה והלכה שנדפסו בספרי השו"ת ובכתבי עת תורניים בשנת תש"ע. הרב מאיר וונדר. **אסיא**, צה-צו, תשע"ה, 190-228. בשנת תשע"א. צו-צה, 155-204.
- 8 פרקים, 71, 87 מקורות, 341, 425 ערכים.
213. חולה בבית חולים והדרך לבקרו מלאה בפריצות. הרב בניהו דיין. **דברי בניהו**, חכ"א, ס' פא, עמ' תיט-תכא.
- החושש להיכשל בשמירת העיניים ישאל בשלום החולה בטלפון ויתפלל עליו, אלא אם כן זה אביו או אמו.
214. בהלכות ביקור חולים. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ח, 357-394.
- מכמה סיבות יש לבקר חולה צמח, וכן חולה קטן. מי שאינו מבקר כאילו שופך דמים. כשרואה שם של חולה במודעה, יש להתפלל עליו. מותר לקבוע תור לרופא מומחה חצי שנה מראש, גם אם כעת אינו צריך. -בעמ' 402 התיר להוציא קוצב לב מנפטר עבור חולה אחר. כהן יכול להיכנס לפגיה להאכיל את תינוקו כשאין מישהו אחר, ולא ישהה שם זמן רב. -בעמ' 403 התיר לכלה לקחת כדורים שיסלקו את הווסת. -בעמ' 404 התיר לשתות לרפואה מי רגלים שלו כשאין בזה בל תשקצו. -בעמ' 455 אסר לבריא לחנות בחניית נכים.
215. עניני מצות ביקור חולים. הרב אברהם יונה שורץ. **אבני ברזל**, ח"ג, ס' לט, עמ' נג-נד. הערות על מה שכתב הרב מנחם דוד הגר בירחון תורה אור, קא.
216. עניני ביקור חולים. הרב שמואל כשרמן. **מנחת שמואל**, ח"א, עמ' רצג-ש. מראי מקומות לדברי הפוסקים בשאלות אקטואליות.
217. ברכה על ביקור חולים. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ז, ס' קס, 370-371.
- יש כמה טעמים מדוע אין מברכים על מצוה זו.
218. תפילה להחלמתה של אישיות ציבורית שגרמה נזק לציבור. הרב יהושע שלמה ון דייק. **מבשר אשיב**, ח"א, ס' נז, עמ' 507-513.
- יש להתפלל גם על רשעים שהזיקו לציבור (אריאל שרון).
219. חולה חשוכת מרפא שמבקשת מבעלה ובניה שיתפללו עליה שתמות ותיפטר מיסוריה. הרב אבישי טהרני. **ווי העמודים**, ח"א, יו"ד, ס' ג, עמ' קצא-רטו. אין להם להיענות לבקשתה, אבל גם לא צריכים להתפלל שתבריא.
220. תפילה על מי שמצוי במוות מוחי. הרבנים מרדכי פטרפווינד וראם הכהן. **אסיא**, צו-צה, תשע"ה, 205-211.
- ויכוח אם להתפלל עליו שיחיה ויתרפא או שזה חסר סיכוי.
221. שכיב מרע שציוה לא לחברו למכונת הנשמה. הרב נחמן יחיאל מיכל שטיינמן. **משיב נבונים**, ח"ד, ס' מו, עמ' קעג-קעט.
- חייבים לטפל ברפואתו ובמאכלו ולהסביר לו שהיסורים לטובתו. אין חייבים לחברו למכונת הנשמה, אבל אסור לנתק ממנו.
222. החיאה לחולה סופני. הרב ד"ר מרדכי הלפרין, **אמונת עתיד**, 108, תשע"ה, 30-32.
- הלכה כדעת הגר"מ פיינשטיין שכתב: "אסור לעשות אמצעים להאריך חיי שעה באופן שיהיה ביסורים, וסתם עיכוב יציאת הנפש בגוסס הוא ביסורים".

223. תרופה לחולה סופני שיכולה לגרום לו למות או לחיות. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ז, סי' קיד-קטו, עמ' תצח-תקז.
- מי שודאי ימות בלי תרופות, יכולים לתת לו תרופה שאינה מוסיפה יסורים ויש בה ספק הצלה.
224. גדר בעלות בתורם אבר להשתלה בחולה. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ד, סי' קיב, עמ' תמב-תמד.
- האבר המושלל הופך להיות חלק מגוף המושלל, ויש לייחס אליו את כל תוצאות הפעולה.
225. תרומת דם להצלת חבריו. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ו, סי' קט-קיג, עמ' תסה-תפב.
- כשאין סכנה לתורם רק צער וחולשה עוברת חייב לתרום מדמו כשאי אפשר על ידי אחר. חייב להציל בממונו כשאין לניצל לשלם.
226. השתלת לב מלאכותי. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ז, סי' קיא-קיג, עמ' תפה-תצג.
- בירור הלכות הלב המלאכותי, וההבדל בינו לניתוח לב פתוח.
227. תרומת כליה לאשה שאינה שומרת מצוות. הרב בניהו דיין. **דברי בניהו**, חכ"א, סי' צד, עמ' תצג-תק.
- מי שאינו רוצה להיכנס לספק סכנה בניתוח והרדמה ונמנע ואינו תורם, אינו עובר על לא תעמוד על דם רעך.
228. אשת כהן שצריכה ללדת ומשום פיקוח נפש עליו להתלוות אליה. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ד, סי' רלא, עמ' תפח-תצא.
- אינם צריכים לבזבז סכום רב ללידה בבית, ויכולה ללכת לבית חולים הגם שכל כמה שעות נפטר שם מישור.
229. לידת אשת כהן בבית חולים. הרב אהרן יהודה גרוסמן. **ודרשת וחקרת**, ח"ה, יו"ד, סי' סט, עמ' רלח-רלט.
- יכולה להישאר שלושה ימים בבית החולים אחרי הלידה, ואינה צריכה לחפש בית חולים בו יש בנין מיוחד ללידות.
230. אשת כהן מעוברת בבית חולים. צבי רייזמן. **רץ כצבי-עניני נשים**, ח"א, רנד-רסט.
- סיכום דעות האחרונים מתי מותר לה להיכנס, אם עליה להיבדק באולטרה סאונד כדי לברר את מין הוולד, ומתי עליה לעזוב את בית החולים אחרי הלידה.
231. לעבור על איסור טומאת כהן לצורך רפואת אבר שיש בו סכנה. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ד, סי' רלה, עמ' תצה-תצז.
- אין לאסור לכהן להיכנס לבית חולים לטיפול ממושך להצלת אברו, במיוחד אם הוא במקום גלוי-בסי' רלו עמ' תצז-תצט הורה על כניסת כהן לאהל הגוסס, ומהו הזמן הקובע שנקרא גוסס-בסי' רלז עמ' תצט-תקא התיר לכהן להיטמא לאשתו שניטל רחמה.
232. אשת כהן חולה בבית חולים גדול, וצריכה להאכיל בן כל כמה שעות. הרב נחמן יחיאל מיכל שטיינמן. **משיב נבונים**, ח"ד, סי' מז, עמ' קעט-קפא.
- יכולה להשאיר אותו אצלה, ואינה צריכה להוציאו בכל פעם שמסיימת להאכילו.

233. חולה סופני שמתחת למראשותיו קמיע של מומחה שבעליו אומר שכל זמן שהוא שם לא תוכל הנשמה לצאת. הרב יאיר חדאד. **דבריך יאיר**, ח"ה, סי' מח, עמ' רסב-רסח. מותר להוציא את הקמיע רק כאשר אין לחולה חיות עצמית ומאריכים מלאכותית את קיצו.
234. זיהוי הרוג נשוי במלחמת עזה מפגיעת טיל ונכרת ראשו ולא נמצא אלא לאחר יום. **פסקי דין ירושלים**, ח"ב, עמ' תלה-תלו.
- כשזוהה בודאות הוסיפו לקברו את הראש.
235. קבורת איברים הנחתכים מאדם חי לצורך רפואה. הרב בצלאל שטרן. **בצל החכמה**, ח"ו, סי' לט, עמ' נה-נו.
- מן הדין אין האבר חייב בקבורה, ויש סוברים שהמנהג לקבורו. רצוי לקבורו בבוא העת ליד גוף האדם שממנו נפרד.
236. הליכה למכון כושר עם מוזיקה בימי אבלות. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ז, סי' קסו, 387-388.
- כשהולך בהוראת רופא מותר גם כשיש מוזיקה כי היא לקצב ולא להנאה, ויכול לשים אוזניות על אוזניו.
237. הוצאת נפטר לחוץ לארץ. הרב מאיר מאזוז. **בית נאמן**, ח"א, סי' לה, עמ' ת-תא.
- מי שחלה במחלה קשה בחוץ לארץ והביאהו לארץ לטיפולים ונפטר, יש לקבורו בארץ ולא להוציאו למקום מגורי המשפחה בחוץ לארץ.
238. קבורת מי שהחליף את מינו מאיש לאשה. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ה, סי' נז, עמ' רלז-רמח.
- נשים יטפלו בטהרתו, ירשמו את שמו כמו בעת שנולד, יקברוהו לא בין אנשים ולא בין נשים.
239. נתינת חלק מהשליא לצורך בדיקות רפואיות. הרב יצחק שמואל שכטר. שו"ת **ישיב יצחק** חל"ד, סי' לו-לז, עמ' קסח-קעו.
- אין חיוב לקבור שליא, אך גם לנוהגים לקבור יש להתיר אך לא באופן כללי ולא בדרך בזיון.
- 239א. צאצא אחד של כמה אבות. הרב ד"ר מרדכי הלפרין. **אמונת עתיך**, 108, תשע"ה. 33-34.
- המציאות מתאימה לדעת רש"י נדה מב,ב, שלא כדעת התוס' שם. ויעויין בשו"ת חת"ס יו"ד, קסז, ד"ה האמת.

ז. נשים, הפריית

240. **חידושים בגניקולוגיה והלכה**. פסקים, דילמות, התמודדויות. יום עיון מקצועי לרבנים. ירושלים, פוע"ה, תשע"ה, 5, 95 עמ'.
- 240א. סירוס כלב עם אשכים טמירים. הרב מאיר אורליאן. **אמונת עתיך**, 106, תשע"ה. 30-31.
- איסור סירוס קיים גם בסירוס חיה ובהמה. יש להתיר כאן אמירה לנוכרי.
241. בדיקת רקמות. הרב מרדכי רלב"ג. **בית יצחק**, תקו-תקיא.
- זוג נכים שנולדו להם תאומים מהזרעה מלאכותית, יש חזקה ובירור שהם מזרע הבעל, ואין צורך בבדיקת רקמות לשלול חשש האשה שהם מזרע תורם זר.

242. תביעה לבדיקת רקמות. הרב יועזר אריאל. **אסיא**, צה-צו, תשע"ה, 35-60.
פסק דין מבית הדין בצפת על בדיקת רקמות של בן ושל בת.
243. פריה ורביה, יעוד המצוה וטעמה. הרבנים גבריאל גולדמן ומנחם בורשטיין. **אמונת עתיד**, 106, תשע"ה, 41-48.
סקירה כללית מי החייבים בה ועד כמה.
244. בדין פריה ורביה. הרב נחמן יחיאל מיכל שטיינמן. **משיב נבונים**, ח"ד, סי' נה, עמ' ריב-ריח.
- יש להעדיף את הבדיקה החדשה שהאשה שואבת בשפופרת את הזרע לכוס מאשר בדיקת פי סי טי, ואין צריך שמירה על כך.
245. פוריות במשנת הרב שמואל וזנר. הרב גדעון קפלן. **אסיא**, צה-צו, תשע"ה, 5-9.
סקירת פסקיו בתשובותיו שבט הלוי.
246. הוראת הרב צבי פסח פרנק על הזרעה מלאכותית מהבעל. **אסיא**, צה-צו, תשע"ה, 20-21.
שאלת ד"ר אלי ויצברד ותשובת הרב חיים זבולון חרל"פ.
247. מצות פריה ורביה בהזרעה מלאכותית. הרב שלמה ידידיה זעפראני. **יבא ידיד**, ח"א, אה"ע, סי' ב, עמ' רז-רח.
קיים מצות שבת, ונפטר ממצות פרו ורבו.
248. הזרעה מלאכותית מבעל לאשתו. הרב מנחם זכריה זילבר. **מאזני צדק**, ח"ד, אה"ע, סי' א-ב, עמ' רמה-רנז.
מותר לעשותה לקיום מצות פריה ורביה, ונחשב כבנו לכל דבר כאשר היתה השגחה מעולה של יראי ה' מומחים.
249. ילד מבחנה. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ד, סי' רמא, עמ' תקז-תקי.
נחשב כבנו של בעל הזרע. -בסי' רמב עמ' תקי-תקיב ביאר גרדי הנאמנות בילד מבחנה.-בסי' רמג עמ' תקיב-תקיד התיר למי שיש לו מחלה תורשתית לילד באמצעות מבחנה, כדי שלא יוולדו לו ילדים בעלי מום.-בסי' רמד עמ' תקיד-תקטו אסר ליטול זרע מרווק שסבל ממחלה ממארת כדי להזריעו אחרי מותו בפנויה, כי לא ברור שהוולד ייחשב כבנו.
250. תרומת ביצית או שחלה לענין יוחסין. הרב מרדכי אייכלר. **פסקי דין ירושלים**, ח"ד, עמ' שעב-שעה.
השלמה לפסק דין שבחלק יא מעמ' תקפז.-בעמ' תמז-תמט על קידושי רמאות כשהתברר שהבעל עקר, ויחוס האב בהפריות מלאכותיות.
251. השתלת ביציות מגויה לישראלית. הרב חנן קבלן. **ויען שמואל**, טז, תשע"ג, סי' מז, עמ' תנ-תנז.
הוולד מתיחס לאם היולדת, לא יצטרך גיור, ואביו קיים בו פריה ורביה כי מתיחס אחריו לכל דבר וענין.
252. אם פונדקאית. הרב שלמה משה עמאר. **ויען שמואל**, יז, עמ' קג-קיד.
תורמת הביצית היא האם לכל עניני יוחסין ולא הפונדקאית, וכן הורו הרבנים יעקב ניסן רוזנטל ויוסף שלום אלישיב.

253. הפסקת הפריה בעקבות סכסוך והליך גירושין. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ז, סי' עד-עה, עמ' שלב-שמב.
- יש להפסיק את המשך ההפריה, ואין בהשמדה איסור הפלה.
254. פנויה מסורתית שטוענת שנתעברה מהפריה ורוצה להשתדך עם כהן. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ו, סי' נט-ס, עמ' רסד-רעג.
- אין להאמין לה שעיבורה מהפריה אחרי שהודתה שנכשלה פעם, ואסורה לכהן שלא נתברר שהוחזק כחלל.
255. ביצוע הפריה תוך ימי ליבונה. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ו, סי' סג, עמ' רפא-רפו.
- עצם ביצוע ההפריה שנוי במחלוקת, ולכן בזוג שכבר יש להם ילדים אין להתיר בזמן נידתה או ליבונה, ויש לדחות לימי הטהרה בחודש הבא.
256. ירושת עובר וירושת הנולד מהפריה מלאכותית לאחר מיתה. הרב משה מרדכי פרבשטיין. **אסיא**, צז-צח, תשע"ה, 55-64.
- בירורי השיטות אם עובר יורש, ואם נוצר לאחר מות אביו.
257. נאמנות אשה כמשגיח כשרות, ובפרט בטיפולי פוריות. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ד, סי' מו-נ, עמ' רח-רכג.
- מותר ועדיף שתהיה אשה לבורנטית משגיחה על ביצוע פוריות, ובלבד שלא יהא שם חשש יחוד.
258. השגחה בטיפולי פוריות. צבי רייזמן. **רץ כצבי**-עניני נשים, ח"א, שכב-שעד.
- בירורים אם יש בכלל חובה להשגיח, או שזה רק גילוי מילתא ואשה נאמנת כמשגיחה או הבעל להעיד שהזרע הוא שלו. נספחים מכתבי הרבנים: יקותיאל ובנו מרדכי פרקש, זאב ליטקה, אשר וייס, עובדיה יוסף טולידנו, משה ונכדו ישראל יוסף שטרנבוך, מנחם בורשטין, אריה כ"ץ, יצחק זילברשטיין, יוסף אפרתי, משה בוגומילסקי, משה יעקב חפוטא ויצחק מלבר.
259. בירור אי פוריות. הרבנים גבריאל גולדמן ומנחם בורשטין. **אמונת עתיד**, 106, תשע"ה, 81-89.
- בירור הסיבות ודרכי היעוץ.
260. עישון, אלוהול, תרופות, והשפעתן על הפוריות ועל ההריון. הרבנים גבריאל גולדמן ומנחם בורשטין. **אמונת עתיד**, 107, תשע"ה, 102-108.
- פירוט הסיכונים שבכל אחד לפוריות ולהריון.
261. טיפולי פוריות – חובה או רשות? הרב שלמה גרינץ. **אסיא**, צה-צו, תשע"ה, 22-34.
- סקירת הדעות השונות בפוסקים.
262. הוצאת חומר תורשתי מנפטר לשם זיהוי או הזרעה. הרב ד"ר מרדכי הלפרין. **אמונת עתיד**, 106, תשע"ה, 28-29.
- הוראות כיצד להתנהג בבעיות השונות.
- 262א. בדיקת זרע בווריקוצלה. הרב ד"ר מרדכי הלפרין. **אמונת עתיד**, 106, תשע"ה, 29-30.
- רוב הסובלים מווריקוצלה הם פוריים. לכן אין הצדקה לביצוע בדיקת זרע לרווקים.
263. נישואי כהן עקר עם גיורת. הרב עובדיה יוסף. **ויען שמואל**, יח, עמ' סג-סו.
- בחור שעבר טיפול כימותרפי בילדותו ונתעקר, יש להתיר לו לשאת גיורת צדק.

264. כהן פצוע דכא מותר בגירות ומותר ליטמא למתים. מונחי. **ארחותיך למדני**, ח"ג, סי' קה, עמ' שנב.
- ביאור דעות הפוסקים בהלכות אלו. בסי' קו עמ' שנב-שנו אוסר לפטם אוזנים בשפופרת כנהוג בצרפת, משום חשש איסור תורה של צער בעלי חיים.
265. נשוי שעבר הקרנות. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ו, 460-459.
- המקל שטיפולי הרופאים לא פסלוהו לבוא בקהל יש לו על מי לסמוך, ויכול להמשיך לחיות עם אשתו. - בעמ' 461-464 אסר לצעירה לעשות ניתוח פלסטי לשם יופי כאשר לא היתה בעיה של שידוך, שלום בית או מום בולט. - בעמ' 538-537 סגולות לחשוכי בנים.
266. בדיקת דם ושתן במקום המתנת חודשי הבחנה לגרושה ואלמנה. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ז, סי' קסט, 395-396.
- בשעת הדחק יש לסמוך על בדיקות דם, שתן ואולטרה סאונד שאינה בהריון.
267. חשש ממזר על ידי עדות קרובה. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ד, סי' לח, עמ' קעז-קפד.
- קרובה שהעידה על בת ישראל שאביה לא היה ראוי להוליד ואמה ילדה מאיש אחר אינה נאמנת, ומותר להשתדל להשיאה לכשר לה.
268. סירוס זמני לצורך רפואה. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ד, סי' לט, עמ' קפד-קצ.
- מי שיש לו גידול ממאיר באשכים ויכולים לרפאותו בטיפול ביולוגי אלא שיש בזה יותר צער, מותר לרפאו על ידי סירוס זמני.
269. נולדה כנקבה עם סימן ביצי זכרות. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ד, סי' רמז, עמ' תקיט-תקכא.
- דינה כנקבה ולא כאנדרוגינוס, מכיון שנולדה בלי אבר.
270. חרשת אילמת שהתעברה. הרב שלמה אצבאן. **מעלות לשלמה**, אה"ע, סי' טז, עמ' קג-קד.
- כשנשבע הבעל שהולד אינו ממנו דינו כספק ממזר.
271. משודכת לכהן שנאנסה על ידי גוי. הרב זאב ליטקה. **בית יצחק**, תכט-תמה.
- התנגדה לתוקף בכל עוז והרופא שבדקה קבע שלא נשרו בתוליה, יכולה להינשא לכהן.
272. באיסור הוצאת זרע לבטלה. הרב אהרן יהודה גרוסמן. **דורשת וחקרת**, ח"ה, אה"ע, סי' ב, עמ' רמה-רמו.
- גם בטיפות קטנות היוצאות לפני המצוה יש משום הוצאת זרע לבטלה, שלא כדעת רופא מומחה.
273. נרתיק גומי לתשמיש כשסכנה לאשה להתעבר. הרב בניהו דיין. **דברי בניהו**, חכ"ב, סי' פ, עמ' תפט-תצו.
- אסור להשתמש בנרתיק משום הוצאת זרע לבטלה, ועדיף להשתמש באמצעי מניעה אחרים כגון נרות או טבעת.

274. מגע פיזי בין בני זוג נשואים. הרב יצחק רונס. **אסיא**, צז-צח, תשע"ה, 140-134 ; צט-ק, תשע"ו, 206-189.
- דעת ההלכה על ביאה שלא כדרכה או דרך איברים. -בעמ' 149-141 בירר הרב אריה כ"ץ מה דעת הרמב"ם בביאה שלא כדרכה. -בעמ' 154-150 ביקורת על המהדורה העברית של ספר הרפואה במקרא ובתלמוד מאת ד"ר יצחק (יוליוס) פרויס.
275. יחוד עם אשה שבעלה החולה אינו מכיר ומגיב, והוכרחו להביא עובר זר שיששה עמו. הרב יאיר חדאד. **דבריך יאיר**, ח"ה, סי' נו, עמ' שלא-שלה.
- יש כמה צירופים להקל, ולכתחילה ישאירו ביום את הדלת מוגפת ולא נעולה, ובשעת הצורך כמו בלילה אפילו אם היא נעולה.
276. יחוד עם אשה שבעלה נכה. הרב בניהו דיין. **דברי בניהו**, חכ"ב, סי' עט, עמ' תפד-תפט.
- אין איסור יחוד כשהבעל בבית או בעיר גם אם הוא נכה או סומא.
277. יחוד עם גויה חולה. הרב בניהו דיין. **דברי בניהו**, חכ"א, סי' פה, עמ' תמא-תמו.
- מותר לרופא לערוך ביקורי בית אצל חולות גויות כי יש כמה טעמים להיתר.
278. שירת אחות מטפלת לאדם שהוגדר כצמח. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ז, סי' ע-עא, עמ' שטו-שכג.
- כשמתברר בבדיקה רפואית שאינו שומע, מותר לאחות לשיר כדי לשפר את תפקידה ותוכל לטפל בו יותר טוב.
279. אזהרה לרופא חולי נפש בנשים. הרב יוסף ליברמן. **קול התורה**, עט, תשע"ה, שח.
- גם כשאין שאלה של יחוד אסור לפתח תלות ברופא, והסכים לכך הרב יצחק טוביה וייס.
280. משודך שדרש מהמשודכת תעודת רופא שהיא בתולה, והיא טוענת שהוא השחית בתוליה. הרב שלמה אצבאן. **מעלות לשלמה**, אה"ע, סי' ז, עמ' צג-צד.
- מכיון שיש הכחשה ביניהם, יישבע היסת וייפטר מהקנס על ביטול השידוך.
281. ביטול שידוך בגלל חשש למחלה גנטית. הרב נחמן יחיאל מיכל שטיינמן. **משיב נבוניס**, ח"ד, סי' נו, עמ' ריח-רכא.
- כשנתברר אחרי השידוך שיש להם גן העלול לגרום למחלות אצל הילדים, רשאי צד אחד לבטל את השידוך וינסה להשיג כתב מחילה מהצד השני.
282. לשאת אשה ממשפחה ששנים מבניה חלו במחלה ממארת. הרב אבישי טהרני. שו"ת **עמודי משפט**, ח"ב, אה"ע, סי' ט, עמ' קלא-קמ.
- דיון אם זה תורשתי שגם שלישי יחלה בזה כגון באפילפסיה, עם חוות דעת פרופ' יורם פינקלשטיין.
283. השתדלות, בטחון, ובדיקות סקר. הרב נפתלי בר אילן. **אסיא**, צז-צח, תשע"ה, 120-109.
- יש בבדיקות אלו תועלת רבה ללא חסרון בבטחון, ותמוה פסקו של הרב יצחק זילברשטיין בשם הרב חיים קנייבסקי שלא לעשותם.
284. בדיקות גנטיות קודם הנישואים בראי ההלכה והמדע. הרב יהודה (אודי) יפרח. **אסיא**, צז-צח, תשע"ה, 133-121 ; צט-ק, תשע"ו, 182-178.
- יש הבדלים בין הבדיקות הגנטיות הנעשות בבתי חולים ובין אלו של דור ישרים.

285. מקח טעות בקידושין. הרב משה רובינשטיין. **בית יצחק**, קעח-רלג.
אושפזה בבית חולי נפש בגלל מחלת בורדרליין דהיינו הפרעת אישיות גבולית,
יכול הבעל לטעון שהקידושין היו טעות, ועליו להחזיר את הדירה והמתנות.
286. קידושים חוזרים אחרי מוות קליני. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ז, ס' קעג,
405-404.
הפוסקים מחשיבים זאת לעלפון עמוק, ואינם מצריכים לקדש שוב.
287. קידושי חרש שאינו מדבר ואינו שומע, ולמד בבית ספר מיוחד לדבר בשפת הסימנים.
הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ד, ס' נד-נט, עמ' רלו-רנז.
חרש שאינו מדבר ואינו שומע אין לו קידושין מן התורה הגם שמדבר קצת
בשפה לא ברורה, וקידושו מדרבנן בלי ברכה או בלי שם ומלכות. אם השתלמו
מאד ואפילו אם נעזרים במכשירי שמיעה יברכו כרגיל.
288. חופה למי שאינה יכולה לטבול בגלל מחלת עור. הרבנים אברהם דב לויין ושמואל
חיים דומב. **פסקי דין ירושלים**, ח"ב, עמ' תסב-תסד.
אין לסדר חופה וקידושין למי שאינה טובלת תחילה, אבל הורה הרב יוסף שלום
אלישיב שאין איסור מסייע ברישום הנישואין שלה.
289. נישואי חרש בימינו. הרב יעקב אריאל. **תחומין**, לה, 263-249.
חרש בימינו מתקשר ומתפתח כאחד האדם, אבל דינו נשאר כשהיה שקידושו
וקיום מצוותיו רק מדרבנן וניתן לגיירו.
290. חתן מגמגם החושש מהתבזות באמירת הרי את, ורוצה להקליט זאת לפני החופה
מבלי שיאמר זאת בעצמו. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ז, ס' עז, עמ'
שמט-שנג.
אין הקלטה מועילה גם בדיעבד, וצריך לקדשה שנית בפני שני עדים אפילו בלי
מנין, ועדיף לעשות רעש בעת החופה כשהרמקול סגור ויוכל לומר בלי
התרגשות.
291. חתן חולה צליאק ואינו אוכל פת. הרב נחמן יחיאל מיכל שטיינמן. **משיב נבונים**,
ח"ד, ס' נז, עמ' רכא-רכה.
יכולים לברך שבע ברכות גם בחתונה וגם בשבע ברכות מכיון שהכלה נוטלת
ידים, והחתן אוכל שאר מאכלים כדרכו תמיד בגלל מחלתו.
292. שבע ברכות לחתן חולה צליאק. הרב יוסף שוב. **בית הוראה אהבת שלום**, אה"ע,
639-638.
אפשר לברך שבע ברכות כשהחתן מנוע מליטול ידיו. בעמ' 660 התיר הרב נתן
בן סניור לאיש לטפל חולת צהבת ביונים כשאין אפשרות על ידי אשה. בעמ'
669 אסר הרב אברהם זכותא להציל בנפשו מי שרודף אחרי ערוה שוטה גמורה.
293. חיוב כתובה לאשה שעשתה הפלה שלא כדין. הרב מאיר קאהן. **בית יצחק**, תסג-תעד.
כשהבעל בגד בה עם אשה אחרת והפילה מחמת קטטה עמו ולטענתה לא היה
לעובר דופק, אין לדונה כעוברת על דת להפסידה כתובתה.
294. אשה שנמצאת חולה בבית התורפה ואינה ראויה לביאה. הרב שלמה אצבאן. **מעלות
לשלמה**, אה"ע, ס' ח, עמ' צד-צח.
שלושה פסקי הלכה אם זה מקח טעות, ואם צריך לשלם דמי מזונות וריפוי.

295. אשת איש שהתרועעה עם גבר זר שהשקה אותה סמי אונס ואנסה. הרב אבישי טהרני. **ווי העמודים**, ח"א, אה"ע, סי' ג, עמ' שצד-תא.
- כשחזרה בתשובה אינה נאסרת על בעלה, ואין לה לספר לו.
296. אשה שדעתה אינה שפוייה וגרה בבית בתה ובעלה משתתף בהוצאות, ונפלה לה ירושה. הרב מנחם זכריה זילבר. **מאזני צדק**, ח"ד, אה"ע, סי' ה, עמ' רסו-ערב.
- המחזיק יתן את הכסף לבעל, ורק אם יודע שהבת מוציאה ממון מכיסה יכול לתת לה.
297. אשת מלמד שחלתה והלכה לבית אביה שטיפל בה, וכעת תובע מהבעל את דמי המזונות והריפוי. הרב שלמה אצבאן. **מעלות לשלמה**, אה"ע, סי' ט, עמ' צח-צט.
- הבעל חייב בתשלומים ואינו נפטר בטענה שיצאה מביתו שלא מחמת קטטה.
298. אלמנה שנשרו שיניה. הרב שלמה אצבאן. **מעלות לשלמה**, אה"ע, סי' כב, עמ' קז-קח.
- אין היורשים חייבים להתקין לה שיניים תותבות, כי אין זה נכנס בגדר רפואה או מזונות. -בסי' כג דין באשה שטוענת על בעלה שאין לו כח גברא.
299. חובת הפסיכולוג במניעת עבירות. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ז, סי' קפד, 433-431.
- כשהאשה מתוודה שפרקה עול המצוות ומכשילה את בעלה יש למצוא דרכים מחוכמות להצילו, עם תשובת הרב יוסף ליברמן.
300. בעל שמרטיב בלילה. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ז, סי' קפה, 438-434.
- יש דעות בפוסקים אם זה נחשב כמום והיה עליו לגלותו לפני הנישואין, עם תשובות הרבנים יוסף ליברמן ושלמה שלזינגר.
301. אשה הסובלת מפגור שכלי, גונבת ועוברת על דת. הרב ישכר דב הגר. **בית יצחק**, מה-ג.
- הילדים יהיו בחזקת האב בלבד, האם חייבת לקבל גט, ואם לא תסכים יתן לבעל היתר לשאת אשה אחרת.
302. כהן שגירש את אשתו, וכשנודע לו שהיא מעוברת רוצה להחזירה על ידי הטלת מום בעצמו. הרב אבישי טהרני. **ווי העמודים**, ח"א, אה"ע, סי' ו, עמ' תיב-תטו.
- הטלת המום לא תעזור לו להחזיר גרושה בת ישראל.
303. חיוב גט וכפיה בבאה מחמת טענה. הרב ישכר דב הגר. פסקי דין **בית יצחק**, לג-מב.
- העיד רופא מומחה שבריאיות האשה תקינה והבעיה היא בבעל שאצלו חסימה גמורה, יש לחייב ולכפות אותו לגט, והסכימו לכך גדולי הפוסקים.
304. נכפה שלקח אשה אחרת. הרב חיים יהודה ליב אורבך, בתרצ"ח. **ישורון**, לא, תעח-תפ.
- יש לכפותו לגרשה כי מעולם לא מחלה לו על שרימה אותה והסתיר ממנה את מחלתו, ועוד שבגד בה לקדש אשה שניה.
305. כתיבת גט למי שנשתנה שמו מחמת חולי. מונחי. **ארוחותיך למדני**, ח"ג, סי' קכה, עמ' תיב-תטו.
- ביאור דעת הפוסקים ששם השינוי עיקר ויכתבוהו תחילה, ואחר כך יכתבו דמתקרי בשם הראשון.

306. גירושי שוטה על ידי שליח. הרב שלמה אצבאן. **מעלות לשלמה**, אה"ע, סי' לה, עמ' קכב-קכד.

מחמת כמה ספיקות יש להכשיר גט שנמסר על ידי שליחו של השוטה שלא נתקיימו בו ארבעת סימני השוטה ואולי היה שפוי כשעשה שליח. -בסי' מו עמ' קלט-קמ הורה שמן הדין יכול בעל לגרש את אשתו שחלתה שנתיים, אך ישתדלו לשכנעו שאין זה מדרך ארץ. -בסי' מט-נא עמ' קמב-קמז השיב על אשת שוטה לענין תרומה, יבום וחליצה.

307. זכין בכתיבת גט לחולה המוגדר על ידי הרופאים כצמח. הרב יצחק מאיר ניימן. **קובץ עץ חיים**, כג, תשע"ה, רכ-רכז.

אין כלל דין זכיה בכתיבת הגט לבעל, ודלא כבית דין שהתיר.

308. ציווי סומא לסופר לכתוב גט. הרב אבישי טהרני. **ווי העמודים**, ח"א, אה"ע, סי' א, עמ' שפז-שצ.

יכול למנות שליח הגם שהוא עצמו אינו יכול לכתוב, עם תשובת הסכמתו של הרב עובדיה יוסף.

309. קבלת גט במחלת אלצהיימר. הרב שמואל יהודה ליב לנדסמן. **חצי גבורים**, ו, תשע"ד, קל-קלג.

אפשר לתת גט לאשה שחולה במחלת השטיון אבל יש תקופות קצרות שמבינה מה שמציעים לפניה.

310. חליצה בחרשת שדעתה צלולה ויכולה לדבר כמה מילים בלשון לעגים. הרב מנחם זכריה זילבר. **מאזני צדק**, ח"ד, אה"ע, סי' לב-לג, עמ' שפג-שצא.

על האשה לבוא לדבר בפני בית הדין, ואם מדברת לשון שיכולים להבין מצטרף למתירים אותה בחליצה.

311. חליצה לאשת אדם שנולד לו בן מהזרעה מלאכותית. הרב אריה כץ. **אור תורה**, תקעו, תשע"ה, תתקיד-תתקטו.

הנולד מהזרעה מלאכותית הוא בנו לכל דבר, וכשנפטר הבעל אין אשתו זקוקה לחליצה.

ח. נזיקין, הפלות

312. הסתייעות בית הדין בחוות דעת פסיכולוגית של מומחים. הרב יצחק שמואל שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ד, סי' פא-פג, עמ' שלד-שמו.

יכול בית הדין לקבל חוות דעת פסיכולוגית, בפרט בענינים מסובכים ותקנת הקהל.

313. שמיעת העדים על ידי מכשיר שמיעה. הרב עמיאל ארבה. **מוריה**, ת-תב, תשע"ה, תכו-תכז.

דיון בהוראת הרב שלמה זלמן אוירבך, שבית דין ששומעים על ידי מכשיר שמיעה אין זה נקרא מפיהם.

314. כשרות מעשן לעדות. הרב אלחנן נפתלי פרינץ. **אבני דרך**, ח"ו, 542-548.

יש לכתחילה להימנע מלקחת כעד מי שמעשן הגם שיוודע את הנזק לבריאות. צורפו תשובות הרבנים יוסף ליברמן, אהרן יהודה גרוסמן, יעקב אריאל, יונה מצגר ואשר וייס, והם אינם מסכימים לאסור.

315. פסול סומא וחרש שוטה וקטן לעדות. הרב שלמה בארי. שו"ת **באר שלמה**, חו"מ, סי' לה, עמ' שמד-שנר.
- מקורות לשאלות שנשאלו במבחני הסמכה לדיינות.
316. מדרין רפואי-משפטי-הלכתי לקביעת כשירות לעשות צוואה וליתן מתנה. השופט פיליפ מרכוס וד"ר אליעזר פרל. **אסיא**, צה-צו, תשע"ה, 61-85.
- סיכום נקודות המבט השונות של המשפט ההלכה והרפואה.
317. אמר לאשתו לפני הניחוח שמשאיר לה את הדירה. הרב יהושע חילו. שו"ת **משנת יהושע**, ח"א, חו"מ, סי' עט, עמ' רצ-רצג.
- אמר לאשתו בנוכחות רופאים לפני ניתוח מורכב בלב שאם ימות בניתוח תקבל את הדירה דבריו קיימים גם בלי קנין מדין מצוה מחמת מיתה, ואין הבנים יכולים לעכב.
318. אב חולה אלצהיימר שרוצה לכתוב צוואה בעת שחלים. הרב נחמן יחיאל מיכל שטיינמן. **משיב נבוני**, ח"ד, סי' סא, עמ' רמב-רמד.
- כשאנו יכול לדבר כאחד האדם ודעתו קלושה מאד, קשה לסמוך על צוואה שיכתוב במצב כזה.
319. מזכירה במרפאה שרואה רופא מסוים שמועל בתפקידו. הרב נפתלי נוסבוים. **בית הוראה אהבת שלום**, חו"מ, 372.
- מצוה להציל ממון ישראל, אבל כשחוששת שתפטר אינה חייבת.
320. ביטול תור אצל רופא שיניים. הרבנים נתן בן סניור, נפתלי נוסבוים, ראובן עבודי, חיים כהן. **בית הוראה אהבת שלום**, חו"מ, 540-543.
- כשברור שהרופא הפסיד עקב אי ההופעה יש לשלם לו.
321. תשלום עבור נזק שעות עבודה בנסיעה לרופא או על נזק נפשי. הרבנים שלמה ידידיה זעפרני, נתן בן סניור, נפתלי נוסבוים. **בית הוראה אהבת שלום**, חו"מ, 731-734.
- אחות שנתנה בטעות כדור לאשה שרגישה לו, זה רק גרמא ופטורה. שבר רגלו של חבירו והביטוח שילם את הריפוי, עליו להשלים את הוצאות הנסיעה וביטול המלאכה. התובע אינו יכול לחייב לקחת רופא פרטי יקר. אין משלמים על צער נפשי.
322. התנה עם הרופא שלא יתן לבתו תרופה המכילה קורטזון ועבר על התנאי. הרב שלמה ידידיה זעפרני. **בית הוראה אהבת שלום**, חו"מ, 569-570.
- אם יתברר רפואית שזה היה אחוז זניח שאינו מזיק, חייב האב לשלם.
323. מטפל בחולה סיעודי שגר עמו ומזונותיו על בעל הבית, וכעת חלה ונצרך לתרופות ולמזונות מיוחדים. הרב אבישי טהרני. **עמודי משפט**, ח"ב, חו"מ, סי' כא, עמ' רי-רטו.
- מחלוקת הפוסקים אם חייב בעל הבית להוסיף לו על מזונותיו הרגילים, ואין להוציא מיד המוחזק.
324. התחייבות למתווך ממי שפגוע נפשית בדכאון. הרבנים אברהם דב לוין ושמעון גרוסמן. **פסקי דין ירושלים**, ח"ד, עמ' לה-לח.
- הגם שמטופל בתרופות אין דינו כשוטה, ועליו להשלים את דמי התיווך.

325. מינוי אפוטרופוס לפגועי נפש. הרבנים אברהם דב לוין, דוד יהושע קניג, טוביה גולדשמידט. **פסקי דין ירושלים**, ח"ד, עמ' ע-עז.
- בהוראת הרב יוסף שלום אלישיב חזר בית הדין וכתב ביום את המינוי לאשה לטפל בשתי אחיותיה המוגבלות. מינוי נוסף בעמ' עח-פג כשהשלישי הוא הרב שמואל יגר.
326. תביעת חלוקת רווחים באשה שלא עבדה מחמת מחלתה. הרב יהושע חילו. **משנת יהושע**, ח"א, חו"מ, סי' מא, עמ' קנה-קנח.
- שתי נשים שנסעו מדי שנה ליום השוק בלונדון למכור פאות, ואחת לא נסעה שנה בגלל מחלה אינה מקבלת חלק ברווחים.
327. שכר אחד לטפל עמו בזקנותו תמורת העזבון שלו ורוצה לסלקו. הרב מנחם זכריה זילבר. **מאזני צדק**, ח"ד, חו"מ, סי' כב, עמ' תקיב-תקיד.
- כשטיפל עמו בהסכמתו דינו כאפוטרופוס ואינו יכול לחזור בו.
328. הקדמת תור במערכת הרפואית. ד"ר בצלאל פרל. **אסיא**, צז-צח, תשע"ה, 103-108.
- תור לטיפול רפואי אינו דומה לכללי הקדמת תור בבית דין, ויש מצביי סיכון או סבל המצדיקים להקדים את הטיפול בהם.
329. בן שקנה רכב לאמו הנכה, ומשנמכר המשיך הביטוח הלאומי לשלם בטעות את האחזקה, והשתדל שיפטרו אותה מלהחזיר להם. הרב אבישי טהרני. **עמודי משפט**, ח"ב, חו"מ, סי' כג, עמ' רלד-רמ.
- טיפולי הבן באמו היו בחינם, ולא מגיע לו דבר מהכסף הזה אף אם הוא מוחזק בו.
330. עבדה שנתיים במרפאת שיניים, ותובעת דמי הבראה וביגוד. הרב שלמה ידידיה זעפראני. **יבא ידיד**, ח"א, חו"מ, סי' קלב, עמ' תה-תז.
- משעברה שנה ולא שולם לה סברה וקיבלה שבמקום זה לא משלמים זאת. -בסי' קמב עמ' תיז-תיח נפסק שרופא מומחה יבדוק, אם יש חשש נזק לאיברים הפנימיים מהכמות המיוערת של קורטזון שהרופא נתן לריפוי פצעי הבת.
331. זכויות עובד למורה שהתפטרה לאחר לידה. הרבנים אברהם דב לוין, מרדכי אייכלר, דוד יהושע קניג. **פסקי דין ירושלים**, ח"ד, עמ' רט-רי.
- בעמ' ריא-רטו פסקו הרבנים לוין, קניג ויגר, על פיטורי עובדת בהריון בגלל שאיחרה לעבודה. בעמ' רטז-רכ פסקו הרבנים לוין אייכלר והייזלר על החלפת עבודה ומקום עבודה ליולדת.
332. להרבות באכילה כדי שיגיע למשקל מרובה ויקבל תשלום מקופת חולים לעשות ניתוח. הרב אליעזר רוט. **בית הלל**, נ, תשע"ה, קסח-קע.
- אסור לעשות כן, אבל לאחר מעשה מותר לו ליטול את התשלום מקופת חולים.
333. רופא במסגרת עמותת חסד שעזב באמצע הטיפול הרפואי. הרבנים אברהם דב לוין, שמואל חיים דומב, דוד יהושע קניג. **פסקי דין ירושלים**, ח"ד, עמ' רלג-רלז.
- התביעה צריכה להיות מופנית לרופא, אך מתקבלת פשרת העמותה להחזיר למטופל מחצית ממה ששילם.
334. קציצת שכר מופרז על רפואה והצלחה. הרב משה מרדכי פרבשטיין. **ישורון**, לא, תקצה-תרב.
- בירור אם היא מועילה בתורת פסיקה או התחייבות.

335. חיוב תשלומין ברופא שטעה והזיק. הרב אליעזר בן פורת. **בית הלל**, נ, תשע"ה, קעז-קפד.
- כללי החיוב כשרופא או מומחה טעו בשגגה או באונס.
336. רופא שיניים שגרם נזק על ידי שלא בדק כראוי. הרב יהושע חילו. **משנת יהושע**, ח"א, חו"מ, ס' צו, עמ' שעו-שעט.
- רופא שטיפל בסתימה בשן ולא גילה שיש דלקת בשלוש שיניים, אין המטופל יכול להסתלק מהתשלום עליהן, ומכל מקום אם הרופא רוצה לצאת ידי שמים יתפשרו ביניהם.
337. אחות שטעתה ונתנה לחולה תרופה שהמיתה אותו. הרב אבישי טהרני. **עמודי משפט**, ח"ב, חו"מ, ס' כב, עמ' רטו-רלד.
- היא קרובה למזיד שלא התבוננה, ועליה לעשות תשובה כדין רוצח בשגגה. ראוי שתשלם פיצויים ליורשיו שאיבדו את מקור פרנסתם.
338. תביעת ביטוח על רשלנות רפואית. הרבנים אברהם דב לוין, נחום אייזנשטיין, טוביה גולדשמידט. **פסקי דין ירושלים**, ח"ד, עמ' שלח-שמא.
- לדעת הרב יוסף שלום אלישיב אפשר לתבוע את חברת הביטוח למרות התנגדות הרופא שהתרשל וטוען שזה יזיק לו.
339. התגרש לאחר זמן קצר כי התברר שהיא חולה בנפשה, והוטעה על ידי מורתה שעליה סמך. הרב שלמה ידידיה זעפראני. **יבא ידיד**, ח"א, חו"מ, ס' קעב, עמ' תנד-תנו.
- חייבת המורה לשלם לו את ההוצאות המקובלות והנהוגות שגרמה לו. -בסי' קעד עמ' תנח פטר מתיקון פרגולה, שכעבור שלוש שנים עפה וחבלה ברגל אשה שנזקקה לטיפול רפואי. -בסי' קעט עמ' תסג פטר בגלל גרמא אשה שנתנה כדור לחברתה, מתוך שכחה שהיא רגישה לכדור זה והפסידה שעות עבודה. -בסי' קפה עמ' תסט התיר לעשות ניתוח לקיצור מיעיים למטרת בריאות, ואפילו לשם שיפור המראה. -בסי' קפו עמ' תע הסתייג מרפואה טבעונית לחולה סוכרת כשרופאים רגילים חוששים לחייו.
340. פיטורי עובדת בהריון. הרבנים אברהם דב לוין, יהושע וייס, שמשון גרוסמן, טוביה גולדשמידט. **פסקי דין ירושלים**, ח"ב, עמ' קעא-קעז, שע.
- פיטוריה נעשו שלא כדין, ולכן יש לשלם לה מחצית משכרה החודשי האחרון עד סוף שנת הלימודים הבאה.
341. שכר ימי מחלה של מי שנפגע בעבודה. הרבנים אברהם דב לוין, מרדכי אייכלר, מרדכי הייזלר. **פסקי דין ירושלים**, ח"ד, עמ' רפז-רפח.
- נדחית תביעת חשמלאי שנפגע בתאונה והחלים רק אחרי חצי שנה.
342. זרק קליפת בננה לרחוב ונשברו שיניו של חבירו. הרב נתן בן סניור. **בית הוראה אהבת שלום**, חו"מ, 685-686.
- ספק להלכה אם חייב, ויחייבו בית הדין סכום של פשרה. -בעמ' 688 פסק הרב נפתלי נוסבוים שהמתעטש על אוכלים של חבירו והזיקם באופן שקרוב לפשיעה כי היה יכול להימנע-חייב לשלם. 343 הניח משקפיו על ספסל ובא אחר וישב עליהם ושברם. הרב נתן בן סניור. **בית הוראה אהבת שלום**, חו"מ, 689.

- אדם מועד לעולם, ומכיון שלא הסתכל תחילה חייב לשלם. - בעמ' 690-692
השיב הרב חיים כהן כי מי ששבר את משקפיו של חברו בלי כוונה חייב לשלם
כשהזיק בפשיעה, ויש לשום כמה ישלם.
344. מסירה לרשויות חולה ניאוף המתעלל בבחורים וילדים במעשים מכוערים. הרב פנחס
אברהם מייזערס. **דברי פינחס**, ח"ב, סי' פב, עמ' תו-תיד.
- גדולי זמננו פסקו שיש לו דין רודף, וחובה למוסרו לערכאות או למשטרה כדי
להציל את נפשות הילדים.
345. ניסויים בבעלי חיים בפיתוח תרופות קוסמטיות. הרב ד"ר משה בארי. **תחומין**, לה,
178-184.
- מותר לערוך ניסויים בבעלי חיים לצורך רפואה או תיקון פגמים קוסמטיים בגוף
האדם, אבל יש לצמצם את סבל הבעל חי ככל האפשר.
346. ניתוחים פלסטיים או ניתוח לשאיבת שומן. הרב יהושע חילון. **משנת יהושע**, ח"א,
חו"מ, סי' קכז, עמ' תק-תקה.
- ראוי לאשה להימנע מביצוע ניתוח פלסטי בגופה לשיפור היופי, אבל כשמקילה
בזה אין למחות בידה. לאיש אין להקל כי זו חבלה בגופו, אלא אם כן יש צורך
בריאוי או להסרת דבר מכוער מחזותו הגורם לו צער ובושה גדולה.
347. חולת לב שנשכחה על ידי כלב מחמד. הרבנים אברהם דב לוין, יהושע וייס, שמואל
חיים דומב. **פסקי דין ירושלים**, ח"ד, עמ' שמב-שנ.
- על בעל הכלב להרבות בפיוסים מהנפגעת עד שתסלח לו, אבל אינו צריך לשלם
לה פיצויים.
348. הפלה בתחילת ההריון כשיש חשש סיכון נפשי של המעוברת. הרב יצחק שמואל
שכטר. **ישיב יצחק**, חל"ו, סי' קז-קח, עמ' תנו-תסד.
- כשהוכח שבגלל מצבה הנפשי עקב הגירושין מבעלה החולה נפש היא עלולה
להתאבד, מותר לבצע את ההפלה מה גם שזה בתוך ארבעים יום, ועדיף באופן
גרמא כגון על ידי כדורים.
349. רופא כהן שעסק בהפלת עוברים וחזר בתשובה. הרב ישי יצחק שרגא. **בית הלל**, נ,
תשע"ה, רכב-רכח.
- כשעשה זאת מתוקף תפקידו יכול לעלות לדוכן לשאת את כפיו.
- 349א. שימוש לצורכי מחקר בשאריות עור שנותרו לאחר ניתוח. הרב ד"ר מרדכי הלפרין.
אמונת עתיד, 108, תשע"ה. 32-33.